Nam teste persio. Mille hoim
species et rerum discolor vsus.
Velle suum cuiq; ē/nec voto vi/
uit vno. Et sedulus li. i. Hic
loqui² inimis/ille tacet. Et hic
ambulat. hic stat. Alter amat
fletus/alter risus querit/Diu/
sisq; modis ps est wsania cunc
tis. Itaq; homini non eadē est
voluntas. Ipsis igi² alludere nō
oportet vt bene viuatur. Nuia
teste ouidio li. i. de arte amādi
Non eadē tellus parit omnia
vicibo illa. Conuenit hec oleis
hic bene farra virent Pectoribo
mores tot sūt. quot ī orbe figurē
Qui sapit in numeris moribo
aptus erit. Sed difficile est vt
quis omēs mores sapiat. Suf
ficit enim ad bonam moralitatē
virtutibo intendere. et pacis gra
ciam/cū pximis obseruare/ali
eneq; cōpati angustie: q pspe
ritati applaudere. Iuxt illud Oua
cij ī poetria. vt tudētibo arridēt
ita flētibo assint huāni vultus

¶ Explicit primus tractatus
secundi libri

¶ Incipit secūdus tractatus
scōi libri. Quō credendo
sit āticulis fidei eciā in lu
mine naturali C. i.

IN lumine naturali q/
dam articuloz eiu/
dēcia potest inuenirī
Ad cuius declaratōe;
primo videndo ē quid sit lumē
naturale. Et dicūt aliq/q ē vis
aīe/ꝓfiderata ꝑm latitudinē eoz
q ex puris naturalibo perpendi
possunt. Hoc autē lumē vocatur
intellectus agens/q se hz ad in/
telligibilia sicē lumē ad visibi/
lia/et ille intellectus agens nō
est intellectus intelligēs ꝗ cuius
officiū est spēs illustrare et intel
lectū actuare. Dez q aliq ponūt
q qdā est agens aīe inuatū et
ocreatū Sed credo melius si di
camus q est ipsamet aīa ꝓfide
rata/put est qdam lumē spiri
tuale/et put seipsaz actuat. Nā
si oculus esset in se luminosus/ex/
trinseco lumine non egeret/sed
mediante seipso visibilia vide/
ret/q tñ alia racōe diceretur ocu
lus/et alia racōe lumē vel lumi
nosus. sic suo modo de aīa ymā
ginabim²/sez q ipsa est lumen
/et cū hō potēcia intellectiua ꝑm
diūsos respectus. Dijs autē p/
termissis pbat pdicta ꝓposicō
signant q ad qtuor āticulos fi/
dei. Nā arguo sic Articuli trini
tatis. /creacōis. incarnacōis/q re
surrectiōis/in luīe naturali q ā/
modo perpēdun²/ergo q alij. g°
ꝓposicō va. /seqncia tenz. quia
isti sūt āticuli/de qbo minus vi
de². ꝗ aūs pba². primo de āticu/
lo trinitatis/Nam in luīe natu
rali ognoscitur ymago trini/
tatis/in tribus potencijs anime
/que sunt/vna essencia. igitur

Unde Augu. xiiij. de trinitate c. xv. et ix. de trinitate ca. vi. et xiiij. hoc modo scz p ymagines venerat articulū trinitatis Itē in alijs rebus est vestigiū trinitatis cognosci in lumine naturali Unde aliq posuerūt vestigiū cognoscere consistere in numero pondere et mensura. sic Sapie v. Aliq vero posuerūt principiū mediū et finem sicut pictagoras Alij posuerunt modū et speciem et ordinē. sicut Augu. iiij sup Gen. Alij substanciā virtutem et operacōz. iux ymagmacōz Aristotil primo celi et mundi. Itaqz in omnibus rebus est vestigium trinitatis eciā sm naturales Unde Augu. sup Gen. dicere videtur q si homo non peccasset in qlibz te clarissime vidisset ymagmem aut vestigiū trinitatis. Ergo in rebus est tale vestigiū que sunt cognoscibiles in lumine naturali igit. Itē dicimus in naturalibus q effectus habent vestigiū superiorū causarū sicut patz de nivibus cadentibus sub forma stellari ab influxu stellarū Patz eciaz in nautis sub signis qui habēt condicōes signorū. igitur a prima eciā causa res producte verisimiliter hnt similitudinē prime cause scz trinitatis. Item phy naturales in lumine naturali ad noticiam trinitatis pueniūt. Unde comentator xij. methaph. refert antiqs phos simul posuisse in diuinis trinariū. Et Aristotiles primo celi et mundi numerū trinariū diuinū vocat Itē Aug. ij. confessionū c. ix. refert ex libris platonis suaderi q in principio erat verbum et verbum erat aput deū et deus erat verbum. omnia p ipsū facta sunt etc. Et hermes de verbo eterno. Monas inquit monadē gignit. et in seipso reflectit ardorē. id est pater generat filiū. ex quibus procedit ardor scz spūssancti gracia. Itē qlibz sciencia in lumine naturali. possibilis vero in ternario fundari videt Nam congruitas gramaticalis vt suppositū cum apposito triplici condicōe concordat Loycus ternario propositionem atqz figurā formaliter concludit. Rethorica et poetria triplici vtit stilo. Geometria a triangulo figuras recti lineas incipit Astrologus a puncto meridiē et planetarū motus inuestigat. Musicus in tribus primo armonizat Arismetricus numerū ternariū primū completum tradit. vt dicit Aristotiles primo celi et mundi quia primus numerus est hns principium mediū et finē. phisicus tribus principijs naturā construi docet. Mirū igitur si scie naturales in ternario fundent et in lumine naturali trinitas nō perpendit igit. Itē si creatura intelligēdo et volendo actum producit. Cur deus eciā intelligēdo nō producit

filiū et volendo spm̄sanctum Vl
terius hoc idē ꝓbatur de arti//
culo creacōis mundi. Nam sic
inter res est naturalis ordo pfec//
tionis et dependencie. sic debet
esse duracōis in se signanter cū
p̄ma causa non agit naturaliter
sed libere. Vnde Aris. ordinem
dicit esse optimū bonū vt patz
vij. polliticoꝝ. et redarguit ari
stippū negantē ordinē et natē
Secūdo pspectiue dicit bonum
vniuscuiusqz rei ex ordine deco
rari. Item nulla est ciuitas cu//
ius actor non inueniat. Item
phy naturales qui fidē non ha//
buerūt ad noticiā hmōi articu
li puenerūt. Vñ Hermes quē
aristotiles patrē phoꝝ nuncu//
pat li. suo de verbo eterno c. ij.
Deus inq̄t non erat ante m̄di
creacōez nisi ab ipso deo vnde
nasci habuerūt. Vñ Galienus
in sua alkuma narrat hermetē
dixisse q̄ in tabula smaragdīa
in vetustissima lr̄a scriptū inue//
nerat mundꝰ creatū fuisse. Itē
Augu. viij. de ci. dei c. ix. refert
platonem in suis libris fere de
verbo ad verbum dixisse moysi
In p̄ncipio creauit deus celū ⁊
terrā ⁊c. Verū q̄ aliq̄ dicūt pla
tonē discessisse in egiptū et vi//
disse libros Jeremie. Vnde Au
gusti. ibidē ex intencōe probat
hoc fieri nō potuisse ex vicinitudīe
tempū. Item arabes et sacerdo
tes egipcij dicunt solem creatū
in signo leonis vt refert Soli//
nus li. suo de mirabilibꝰ mūdi
q̄ refert plato in thymeo Item
Ptolomeus in scdo ꝓlogo al//
magesti post m̄ltas laudes ari
stotil̄ ꝯcludit q̄ in hoc sibi nō
ꝯsentit q̄ mūdꝰ creatū nō dicit
Verꝝ q̄ estimo aristotilē nō pu
tasse mundꝰ eternū aptean. li//
cet eius verba sonare videant̄
que sūt intelligenda sic q̄ mū
dus quantū ex natura potest per
petuari. Vnde Aris. deū creato//
rē nuncupat li. suo de regimine
p̄ncipū quē edidit ad peticōez
alexandri nārāte philippo eius
trāslatore Et li. de secretis secre
torē piturus sētit deū esse crea
torē quē libꝝ ipe aristo. edidit
testāte iohe trāslatore eius licz
multi obstēt Itē ypocras li. eb
domodaꝝ dicit planetas eo mō
mouei sicut ab exordio moue//
bant̄. igit̄ exordiū habuerunt
Itē Albumazar li. i. de ꝯiūctio
nibꝰ differēcia p̄ma dicit. mū//
dum ante diluuiū solū durasse
per duo milia annorum cū du//
centis vigintisex annis vno mē
se tribus diebꝰ et quarta par//
te vnius hore. Et differēcia v.
Creauit inquit deus hominem
et fecit ipm̄ nobilissimū aīalium
Et dr̄a. x. Eraclitū ꝯcessisse m̄dꝰ
originē huīsse Itē ferūt q̄ q̄dā
sacerdos egipcius Solon phō
dixerit qualit̄ lapidem viderat
ex delubris egiptiorum delatū

in quo scriptū erat ꝙ mundus
nouem milibꝫ annoꝝ durauerat et eandem sententiaꝫ scripserat sacerdos quidā matri alexandri. Egiptiorū quoqꝫ multi mundꝫ centū milibꝫ annoꝝ duraturꝫ putarunt. vt refert Aug. viij. de ci. dei. que omnia si falsa. tamen mundꝫ exordiū habuisse consenciunt. Item Ouidius licet poeta p̄mo methamorph. ponit mundi exordiū p quatuor etates atqꝫ diluuium. Vlterius de incarnacōe quo ad librū terciū. hoc idē patet. quia viso ꝙ deus potest supplere qdlibꝫ genus cause. Cur igit̄ non poterit eque bene sibi vniri naturā substancialem sicut suum causatū vnit accidentalem. quo facto eque bene denominabit natural̄ substancial̄ vt puta humanitatis deum esse hominem. sicut albedo facit sortē denomīari albū. Itē naturales ad hoc deuenerūt scꝫ ad v̄ginis ꝑtū. Vnde Albumazar in suo maiori introductorio differēcia p̄ma. Virginē suū puerū lactantē vidisse ⁊ vocē audiuisse dicentē. Hec ara dei. Itē Plinius viij. naturaliū dicit equas grauidai absqꝫ masculi semīe scꝫ odoratu. Itē poīt Virgilius in georgi. Solinus etiā de mirabilibꝫ. hoc duplicit̄ fieri potest refert. vno° flatibꝫ ventoꝝ. alio° masculi odoratu. Et dat ex^m de ꝑdicibꝫ europe

Itē ouid. li. de vetula. v̄ginis ꝑtū designat. Vn̄ Aug. viij. de ci. dei refert c. i. ꝙ eritrea sibilla gentilibꝫ sub q̄tuor v̄sibꝫ aduentū xp̄i designauit. Eciā vsqꝫ ad expressionē nomīs. Vnd̄ quatuor littere capitales faciunt hec verba grece ihesios creisios cenei sothō. latine. ih̄us xp̄us filius dei saluator. hec em̄ bene sunt expressa. Et ideo miror q̄re magister meus baccalaīus de sācto victore dicit ꝙ dicta gentiliū ꝯmuniter capiunt̄ ad alium sensū q̄ intellexerunt et nichil ad articulos fidei faciūt. cuius oppositū pꝫ in p̄dicta allegacōe quā ipse aliquo mō tetigit. Vn̄ Augu. signanter in li. de ci. dei vtit̄ gentiliū testimonijs. Vlterius ꝓpō p̄dicta pꝫ q̄tū ad materiā de resurrectione xp̄i scꝫ et futura vita. Nam anima est dicenda perpetua. vt pꝫ iij. de aīa et hoc q̄a reflectit̄ et ꝯsequēter est sp̄ualis et immortal̄. igit̄ bene plura c̄culo sup̄ se ꝯuerso assimilauit. Itē Algazel iiij. c. phisice sue ⁊ c. vltīo animā racōnalē dicit immortalem. Item Hermes d̄ v̄bo etno c. iiij. idē dicit et ꝯcludit aīaꝫ bonā deo ꝯiūgi. Idē ꝯsentit aris. li. de deo socr̄tis et li. de pomo. ⁊ plato in tymeo futuram gloriam et infernum expresse fatetur. Item Sixtus pictagoricus qui suis famul̄ fatet̄ futurā felicitatē adesse boīs

Et Macrobius li. de sompno scipionis circa exordiū ait. beatos eterna gloria frui. Et Varro et porphirius quosdam resurrexisse mortuos ferūt vt narrat August. iij. de ci. dei c. vij. Vnde Plinius vij. naturalū refert animē ferat ad vitā rediisse. Et puerū ꝗnquagnta annis in cōmuni spectaculo mortuum ferat toridē annis post mortē vixisse Item tullius de republica sepe fingit ꝗ post mortem scipionis vidit eum cum suis p̄decessoribus virtuosis. Quod sompniū exponens macrob. concludit beatitudinē. Idem sentit ptolome. in p̄ma almagesti ꝓlogo. Et Albumazar in vi. articulo introductorij dā ꝓpri. Et auicē na viij. methaphi. Itē Ouidi. Fluuia infernalia sepe commemorat. cuius verba licet transumptua non tamen mendosa. Itē de obustione corpis absqz osūpcōne satis sunt extra naturalia vt ponit August. xxi. de ci. dei c. iiij. scz de montibus sicilie quī ab exordio creacōis oburuntur et non minuunt. Item de lapide vocustos fit panns inconbustibil. vt ferat Albtus magnus li. de mirabilibo. Ex quibo omnibo concludi ꝗ articuli fidei sunt deducibiles in lumine naturali. et hoc circa demōstracōes Hic tamen notandū ꝗ aliqui huimsmodi auctoritates dicunt nil facere ad propositum articulorum vel ipsas fuisse reuelatas Nichilominus tamen estimo ꝗ licet plures philosophi habuerunt reuelationes. nichilominus tamen in lumine naturali multa de articulis fidei cogitare potuerunt. Potest etiam dici ꝗ philosophi quo ad alii videruī libros ꝓphaz. Sic enim refert Augustinus scdo de doctrina xpristiana c. ij. ꝗ plato vidit libros Jeremie.

¶ De cultu ⁊ veneracōe dei c. ij

Deūqz laudabilia possidemus a deo accepimus. Si enim ꝗ illi dñis obsequuntur. Si bos possessorē noscat. peramplius fidelis deū colere debet. dicente Cathone Si deus est animus nobis vt carmina dicunt Hic tibi precipue sit pura mente colendus. Et mercurius trimegistus ad asclepium. Solum inquit animal homo duplex est. quia scilicz inter aīalia solus hō ex duplici ostat natura scz mortali et etna. Et subdit mercurius. Illa mqt ps simplex scz anima diuine similitudinis formā habz ergo humanitas semp memor natuē et origīs sue deitatis ymitacōe perseuerat. Nos ergo agētes gracias adoremus deū. Hec mqt sunt sūme intencōes dei cū gracie aguntur a mortalibo hominū adorationibo et laudib

Que verba clare ĩnuunt hoĩez
debere deũ colere tãto celebrius
quanto plura beneficia a deo su
scepit. Et quãto sublimior fac//
tus est ceteris rebꝰ per ymagmẽ
dei quam accepit. Unde Six//
tus pictagoricus in suis senten//
cijs. Deus inquit libertatẽ ar//
bitrij hominibꝰ ꝑmisit. Ut puẽ
et sine peccato viuẽtes. similes
fiant deo. Nam templũ dei est
mens pura. et altare optimũ est
ei cor mundꝰ. vir castus et sine
peccato potestatẽ accepit a deo
esse filius dei scꝫ per adoptionẽ
hec ille. Ecce vides O tu homo
quomodo tẽplũ dei es. Si igitꝰ
in tẽplo cultus deo debetꝰ nũqd
deũ tuum tua mens recolere de
bet. Nam in ꝓuer. sapientũ di²
Non aspicias quãtoqꝫ plenas
sed quam puras. Quis deo ma
nus offerat. Quia non alter
nisi optimus. animus pulch//
errimus dei cultus ẽ. Nil igitur
refert si muneã grandia offeras
deo. sed tua deuocio tue oblacõi
valorẽ imponit. Plus enim pau
ꝑcula vidua duo era exhibendo
placuit deo. quã cresus talento
rum ex munẽ. Illa siquidẽ ma//
gis placuit non ꝙ magis obtu
lerit. Sed maiori conatu deuo
cõniqꝫ affectiori era vel obulũ
obtulit ꝙ̃ cresus talenta. Ut sa
tis refert Jero. in fine prologi
biblie. Placeat igitꝰ homĩ qd
deo placet. vt monet Seneca
ad lucillũ ep̃ lxxiiij. Tunc em̃
hoc placꝫ hominĩ quod deo qñ
cultum exhibet qui debetur. qd
fecisse phy leguntur. Nam sicut
ait plato phus est amator dei
vt nãrat Augus. viij. de ci. dei
Phus non esset si cultũ sibi sub
traheret. Vñ ꝓsper li. epigma.
Hac desiderij deus est pietate
colendus. Justicie vt mertes to
ta sit ipse deus. Optima vota
deo quoꝝ est dator ipse fouen²
Et subdit. libras nulla est me
lior maior ve potestas. Quã ser
uire deo cui bñ ꝯuit amor. abs
qꝫ iugo posita est ditionis ami
ca voluntas. Que vigꝫ affectu
non vigꝫ impio. Et sic clare in
notescit ꝙ q̃ deũ amat. ipsum
eciã colit ꝓut iubet catholica fi
des. Nam et pecudes suis boati
bus. elephantesqꝫ suis flectio//
nibꝰ cella venerantꝰ. Arbores cre
scendo sursũ eleuantꝰ. elementa
celsoꝝ impssioĩbꝰ obediũt. semꝑ
legesqꝫ suas celoꝝ orbes obser//
uant. Quibꝰ attẽtis mirũ si fi//
delis maioribꝰ dotatis gracijs
obedienciã ꝑiter et reuerenciaꝫ
exhibere ꝑtermittat. Nec solũ
hoc mirũ sed ingratitudĩs signũ
est. Nos tamen non arbitror
dignos laude. qui deũ dum co
lũt. plus cerimonijs ꝙ̃ affecti
bus intendũt. et q̃ putatꝰ eorũ
deuocõ sepe suꝑsticõ est. de qui
bus cicero in oracõe. Est eciã q̃//
dã religiõis modus. Et subdit

Nimiũq; supsticiosum esse nõ
oportet. eos eciã cõmendandos
nõ reputo | q̃ diuino cultui licet
assistãt | sceleribꝰ tamẽ vsq; q̃q;
pleni sunt. Quale enim potest
hoꝝ fore obsequium. Regi eñ
non placet iniquus seruitor. q̊
mõ igit̃ placebit deo iniquus
peccator | Tales eñ ꝓphanato-
res vidẽt̃ sanctuarij dei. Vnde
Ouidius li. eplãꝝ Pone deos
et que tãgendo sacra ꝓphanas
Non bñ celestes impia dextra
colit. Rursus hij redarguendi
apparent | in diuĩs sacrificijs | q̊
se mergunt altaribusq; sacris
temerarie se iungunt. Contra
quos. Tibullius li. ij Vos q̊q;
adesse ꝓcul iubeo discedat ab
aris. Cui tulit hesterna gau-
dia nocte venus Itaq; veteres
deos suos colebãt et erroribꝰ
quamq̃ subiacerẽt apud omẽs
tñ famosũ erat deos debere coli
dicente philosopho. Dijs in-
quit non possumus reddere ad
condignum. Illi igitur qui fidẽ
professi sunt | deum potissime ve
nerari debent. Sed quereres
quid deum colere sit | aut quo-
modo venerari debeat. Attende
quesoquoniam diuinus cultus
oratione perficitur. Vnde Por-
phirius. Deus vtpote omni-
um pater nullius indiget | sed
nobiscum bene est | cum per iusti
ciam et castitatem eum adora-
mus. ipsam precem ad eum fũ
dentes | per ymitationem et in-
quisicõez de ipso. inquisitio eñ
purgat. ymitatio deificat | ad
ipsum opando. Vnde didimus
ad alexandꝝ. Verbo deus ꝓpi-
ciat̃ orantibꝰ | q̃ dei solũ est cũ
hoĩe | suaq; similitudĩe delectat̃
Hijs eñ ꝫmonibus apparet q̃
deum colere | ipsũ | orare est | Vnde
teste valerio li. vij. Socrates
humane sapiencie oraculũ con
gruere dixit. a dijs quoq; in-
mortalibꝰ nichil petẽdꝰ esse ar-
bitrat̃ | nisi vt bona tribuerẽt | eo
q̃ ipsi sciant quid vtile nobis
Cuius ꝯtrarium faciũt hij qui
certa munera deũ orando petũt |
seq; non credunt auditos | nisi
habeant id in numero | quod po
stulant. Diuine eñ ꝓuidencie
remittere singula tenent̃ sperã
do id deũ facturũ | quod melius
eis erit. iuxta prelibatũ socratis
documentũ. Rursus plures ig-
norantes forsan aut voluptati-
bus excecati deo supplicant vt
eoꝝ ĩpietati coadiuuet vt eciã
vires p̃stet | quibꝰ sua mala ex-
ercere possint. O q̃ stulta depre
cacõ a iusto iudice petere scelus |
deumq; putare ꝯscium malorũ
Vñ Athenodorus stoycus. nich
il inq̃t deum roges | nisi quod
possis rogare palam. Et Iuue
nal̃ li. iiij. Orandꝰ est vt mens
sit sana in corpe sano Nos i.
fideles deũ colamus et deprece
m̃. qm̃ teste oui. i. de ar. amã.

flecti² iñatus voce rogãte deus
Et li. de põto. Confugit intrandy
templi violator ad arãm. Nec
petere offensi numinis heret opẽ
Quia fiunt veteres offensis nu
mimibus veniam petebant. deo
igi² vero pamplius id faciendy
est. quia ipsius mestimabilis
pietas et potestas. Sed parũ
cultus et oratio prosunt nisi con
sentiat quod exprimunt voces
Vnde prosper li. epigmatũ. laus
vera m deum depromi² ore pre
cantis. Si que voce fluunt mti
ma cordis habent. Qui dedit
vt ẋtas addit vt iuenias Sed
deus effectũ pcibo non prestat
iniquis. Quere bonũ sine fine
bono psiste repto. Quere non
habeant talia vota mody Nam
qui se nullo iam munere credit
egere. Crescere non cupiens per
dit adepta tepens. Que verba
nil aliud sonant nisi q vir ca
tholicus iugiter deum orare de
bet et non estimare q nullo
egeat quia sic opinari psump
tio non oratõ est. Vt autẽ ora
cõi fideles melius vacare possint
sacris diebo cultus pcipi² exhibe
ri vt q ceteris feriis homo pter
misit diebus supleat colendis
Vnde Senẽ. ad lucillũ ep. xviij
Festis maxie diebo animo im
perandum est vt a voluptatibo
maxie abstineat. Et Ouidius
li. de fastis Prospera lux oritur
animisq; fauente. lite vacent
aures insanaq; ptinus absint
Quia sex diebus sactis paci et
oratõi insistendy ẽ. Vñ Tibul.
li. ij. Luce sacra reqescat humus
reqescat arator. Et gue suspẽso
vomẽ cessẋ opus. Et subdit Dia
sũt opata deo non audeat vlla
lamifica penẋ imposuisse manũ
Itaq; nullus opibo sacris die
bus mtendere debz abfit tamẽ
vt credat aliqs ab opibo pie
tatis se foere excusatũ Nam qui
pietatẽ ptermittit iniquus est
nullo autẽ die iniqua agere li
bet. Vnde Prosper libro epig
matũ. Non recto seruant lega
lia sabbata cultu. Qui pietatis
opus credit in hijs vetitũ. Nul
la dies actus hominum non
dampnat iniquos. Omnia cõ
ueniunt tempora iusticie. Ex q
bus omnibus concluditur q
sactis diebus sic a labore est de
sistendum vt pietatum munera
non pretermittantur. Nam m
bonis operibus cultus maxime
seruatur.

De ydolatria et non imi
bus deorum et dearum
Capitulum tercium

Veteres deum inquirere
nequientes in quam
plurima turpia prolap
si sunt. Vnde quia deum verum
non cognouerunt. ideo finxe
runt deos. simulachraq; de
pinxerunt. Sic enim legimus
Hermetem statuas posuisse

Egipcius quoq; deos posuit ab
hominibꝰ productos Pompi-
lius eciam deos fabricauit qs
secum sepeliuit. Alij quamplu
rimi deum inquirendo errauer-
runt. vt narrat beatus Augu-
stinus decimoquarto de ciuita
dei. Horum igitur theologia
non est ipsa quam fides profi-
tetur sed ipsa est fabula que spe
cie doctrine falsissime colorare
conatur. vt tangit Augusti-
nus vi. de ciuitate dei allegan
do marcū varronem. Discant
igit̄ xpristiani horum assertio
nes detestari quorum studium
fuit nouos excogitare deos. va
rijsq; ornamentis figmentat̄ so
liti sunt Nempe dixerunt bar-
batum iouem inberbem mercu
riū. saturnum senem dixerunt
Forculum floribus preesse cre-
diderūt. innumerabilibusq; su
perstitionibus deos perscrutati
sunt. Quorum omnium pater
fuit ninus rex assyriorum ydo-
latra primus. de quo refert pe-
trus conmestor in hystoria sco-
lastica. Refert inq̄ q cum fuis-
set mortuus belus pater nini
Tunc ninus ad subleuamē do
loris ymaginē patris fecit. cui
ymagini tamq̄ deo reuerenciaz
exhibebat. quinymmo ad se ve
nientibus indulgebat si quid
mali egissent. dūmodo patris
reuerentur ymaginem. Dicta
autem fuit dicta ymago bel no
mine patris nini qui belus di-
cebat̄. Cuius rei occasione alie
nationes statuas erexerunt et
iuxta sua ydeomata nuncupa-
uerunt. Unde aput aliquos fu
it bel. Aput alios baal. Aliqui
bali. Alij belhphegor. Alij beel-
zebub acceperunt. vt dicit ysi-
dorus octauo Ethymologiarū
Rursus fuit aput egiptios ysis
Aput cretes iupit Apd̄ mamos
iuba. Aput latinos phannus
Aput romanos q̄rinus. Aput
atheniēses minerua. Aput san
num iuno. Aput paphos ve-
nus. Aput leninos vlcanus.
Aput vaxos liber. Aput delos
apollo. Rursus aput romanos
Euscolaprus deus medicīe nū
cupatus est. Babilonij quoq;
bel ydolum acceperunt. de quo
superius et greci quamplures
precipue deum ortorum nuncu-
pauerunt beelzebub de quo su
perius fuit dictum. deus acca-
ron. et interpretatur deus mu-
scarum Nam zebuch musca est
Hij igitur sunt dij de quibus
propheta. Quoniam omnes
dij gencium demonia. Rursus
q; legimus q saturnus origo
deorum a paganis designatur
Et ideo saturnus dictus est a
temporis longitudine seu a sa-
turitate annorum quia ipsū an
tiq̄ssimū ferūt. De q̄ eciā fert̄
q filios suos deuorauit patris
q; celij abscidisse geītalia fert̄

Alij quoq; dicunt q̄ ex suis
genitalibus in mari proiectis
nata est venus. Ceterum alij
Jouem a iuuando dictū patrē
deoꝝ appellant. ipsūq; optimū
referunt. et qñq; figurat thaurꝝ
eo q̄ europā rapuit. Thaurus
est maxime libidinosus. qñq;
eciā ipsū fingunt aq̄lam. modo
serpentē. modo agnū. ꝑ^m varie
tatē eorū que fecisse credit. Ce
terū aliq̄ dicunt Janū celi iani
torē seu ianuam. duasq; facies
ipsū habere ferūt. et ex ꝯsequēti
bifrontē ipsū appellant. Ecce q̄
lis deus monstruosus est. Alij
quoq; neptinū deū aquarū p̄
dicauerūt. Alij autē dicūt Wl
canū deū igneum. Vnd̄ Wlca
nus q̄si volitanus. quia sua ve
locitate fert̄ volasse per aera mo
re ignis. De isto dicit Homer.
q̄ fuit p̄cipitatus de aere in ter
ram. et ex inde fulmīa oriri pu
tant̄. Ipse eciā Wlcanus de fe
more Junonis fingit̄ natus. Et
fertur claudus more ignis. qui
nunq̄ recte ꝫ curuatī mouetur.
Ceterū alij plutonē deum affir
marūt quē latini vocāt dyespi
trē. Alij vero archū ipsū nuncu
pant. et fertur receptator mortu
orū. deusq; inferni a poetis fin
gi^r. Alij quoq; liberꝝ depinxerūt
more muliebri delicatū. et deum
libidīs ipsū descripserūt. Sed
quidā dicunt q̄ ipse non libidi
nis. sed potius vini deus nuncu
patur. qui alio nomīe bachus
dici^r. Ferturq; cornutus et co
rona vitrea coronatus. Insup
alij dicunt mercurium pennas
habere. ferturq; deus ꝫmonis ꝛ
eloquēcie. Vnde mercurius ser
mo est. Pingi^r mercurius cum
capite canino. et alas in capite
et pedibꝰ habuisse fertur. furti
q; magister creditur. Insuper
alij martē dixerūt deum belli.
Appollinemq; dixerūt deū me
dicine qui eciam phebus. sol.
seu tytan appellatur. Ceterum
alij vltra deos deas elegerunt
Quidam enim dyanam quam
dicunt lunam atq; virginem
susceperūt. Et dicitur dyana q̄si
duana eo q̄ die ac nocte appa
ret. et alio nomine lutina voca
tur. Alij autē cererē in deam ele
gerunt per quam terram intel
lexerunt. quā dixerunt magnā
matrem atq; vectam curru cū
tympanis et cymbalis. Alij
autem mineruam vt dictū est
elegerunt. vt athenienses qui
eam dixerunt multorum inge
niorum inuentricem. Et dicūt
eam de capite iouis natam. in
cuius pectore fingunt caput gor
gonis. Alij autem elegerunt
venerem vt superius audiuistis
Alij autem elegerunt palladeꝫ
que ballantem gigantem sic
dictum interfecit. Rursus genti
liū aliq̄ cupidinē. quā dixerūt
deū licꝫ videa^r nomē femininū

Et hūc depinxerūt sub forma
pueri/et dixerunt ipsūm deum
formicōnis. Vnd sagittam et
facē tenere pingitur. Cuia lu/
bricus amor/more sagitte vul/
nerat/et more facis inflāmat.
Ceterū greci dixerūt pan deū
rusticorū/quē latini dicunt deū
siluarū. Et hūc fingunt habere
cornua ad similitudinē solis et
lune. Habetq; eius facies adsi/
militudinē etheris et fecit sep/
tem fistulas quibꝰ armonisat
caprinasq; vngulas habere le
gitē. Insup apud egiptios max
imus deus fuit dictus sarapis
Qui cum ꝓmo fuisset rex argi
norꝰ dicebatē apis. Sed post
modꝰ trāsuectus fuit ī egiptum
ibiq; mortuus sarapis appella/
tus est. Cetera apud paganos
phanū fuit deus sic vocatus a
fauco es. Eo q̃ faucebat eis et
futura ꝑdicebat. Hīs igitē de/
lusionibꝰ gentiles adhesserunt
fataq; sua dixerūt deos et for/
tunā deam dici nō ꝑtermisserāt
Deas q̃q; aquarꝰ nꝗphas appel
lauerūt et deos quos m domo
colebāt dixerūt penates. deos
q̃q; mortuorꝰ manes nūcupaue
runt. Itaq; m suis erroribꝰ per
seuerātes viam veritatis igno/
rauerūt. Iterūs posco vt erro/
res elucidemus nacōnibꝰq; di
uisim ascribamus acaldeis m
cipientes de quibꝰ refert lator
q̃d caldei deū nesciebant. Sed
elemēta et creaturas coluerūt
suosq; deos custodiendos sta/
tuerūt. ne acōsimbus repirentē
Dei quales dij qui custodie/
runt vel custodia egent. Ipsorꝰ
autē caldeorū plurimi ignem po
suerunt deū eo q̃ omnia deuo
rare videt. Sed modica est hec
ratio ymmo ridiculosa q̃a saltē
videre potuerūt q̃ ignis ab aq̃
extinguitur. Ceterū grecorū er/
rorē narramus qui dicentes se
sapientes stulti facti sunt. Ele/
gerūt enim deū saturnū conme
storē filiorꝰ iouem ꝑ eos adul
terū. herculem ebriosū. Ecce q̃/
les dij. Ceterū egipcij ceteris
deteriores animalia bruta colu
erūt vt ouem vitulū hircum et
et porcū corvum accipitrē vul/
turē aquilam codrillum lupum
symeam draconem et aspidem
Itaq; brutis occasione cuiusq̃
q; vtilitatis vel obsequij sacrifi
cabant. vt tangit tullius li. i.
de natura deorū. de quibꝰ ysa/
ꝓij. Facta sunt inquit simu/
lacra eorū bestijs et iumentis
similia. Ceterū romani deos in
eptos coluerunt. dicentes eorū
ope imperium suum dilatari. vt
tāgit Augu. iiij. de ci. dei. Cum
tamē gothorꝰ gens ipsos oppri
meret ydolis adiuuare nequeen
tibꝰ solo xpi nomine mediante
euadere potuerūt. Nec mirum
q̃a cū dij non essent iuuare nō
poterāt. Vū crissantus ad dariā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quomodo inq̄t possunt nobis
esse custodes · qui cū nō custo-
dite fuerint nocte a canibus vel
furibꝰ rapiūt · Unde aug · li · i ·
confes · Nonne ego intelligo ⁊
cōtinentez ⁊ adulterātem · vti-
q̄z non posset hec duo · Verum
tam̄ gentiles illoꝝ deoꝝ testāt̄
illecebras in quibus confidunt
Hoꝝ tamen fabulis socrates et
plato nō adherentes deū sūmū
et vnum cognouerunt

¶ Quomodo per fidē salua-
mur Capitulum iiij

Fides est fūdamentum
legis / ⁊ consequēter via
salutis · Unde fidē quia
plures respuerūt · Ideo celestis
glorie pleitudinez nō acceperūt /
Nempe fides cristianos facit
heredes · quā tamen multi respu
erūt · sicut romani quondā / qui
infelices ꝑ fidē factos se putaue
rūt · Alij vō fidē suscepunt / ꝫ ab
ea r̄cesserūt · Et alij fidē quā su
sceperūt retinent · sed eius opera
negligunt · Hec autē omnia fa
ciunt vt libei ꝫui fiant · heredes
q̄z ꝑ talia reddant̄ exules / quia
ratio dominandi orta est ꝓ pec-
cato ꝓut ait aug̃ · li · x · de ci · dei
c · xv · nec tñ illa vera ē romanoꝝ
opinio / qui per fidē se factos infe
lices dicunt · Reminiscant̄ q̄so
illius hystorie quā narrat Sa
lustius / apud eos autenticus /
quā eciā ꝯmēorat aug̃ · li · iij de
ci · dei c · xviij · Narrāt enim ꝙ
res humana / seu ciuitas rome
ante fidei susceptōez / ab hani-
bale sic oppressa fuit · totq̄z mili-
tes romani exercitus corruerūt / ꝙ
hanibal inuasor ipsoꝝ / tres mo
dios plenos misit romanis / in
quibꝰ tantūmō annuli fuerunt
/ qui de digitis militū romanoꝝ
extracti fuerūt / qui quidē mili-
tes omnes corruerāt · Quis em̄
casū grauiorē legit · nec tamē fi-
dei xpristiane quā nondū no-
uerāt inputare possunt · Pocius
igit̄ studeant inputare peccatis
suis · quoniam vt ait augus · in
suo tractatu de excidio vrbis ro
mane · Deus ꝑmisit romanos
flagellari · quia seruus / domini
voluntatem sciens / et non facit /
vapulabit plagis multis luce
xij · Nam in ignem ponitur au
rum vt purificetur · et cum tri-
bula triticum purgatur · Sic
ergo puniti fuerunt / vt conuer
terentur · Unde Josepus iudeos
alloquens / sic inquit · Si vobis
obest longeua persecutio / ꝯ quid
dicam / ignoro · nisi quia scio il-
lud / ꝙ illis bene est / cum quibꝰ
deus · quasi diceret · ꝙ si eis ma
le est / hoc ideo accidit / quia ip-
sos semper propter peccata sua
deseruit deus · Quamobrē ipse
Egesippus li · lxvi · sic dicebat /
Deus inquit vos deseruit / quia
pietatis cultum deseruistis · spe
tastis enim dominum · sed qui
vos d̄fendebat / migrauit ad hostē

|quē autē colebatis|romani ve-
nerantē ⸗|ws autem offendistis
Hec eīm verba dirigunt̄ iudeis
existentibo in captiuitate roma
norū⸗ Vnde ibidē subdit⸗ Non
in multitudine|sed in timore do
mini|abraha; penetrauit egiptū
Dormiebat abrahā|et torque-
bat pharao Moyses orta egip-
tios orabat⸗ Josue⸗ Gedeon⸗
Ezechias non virtute|ꝗ amore
ꝓualuerūt⸗ Quoniā nō in mul
titudine exēcitus|belli victoria|ꝗ
de celo est fortitudo⸗ vt dicit i⸗
machab⸗iij⸗ Et Jud⸗iiij⸗ Si
deus nobiscū est|aut apphende
rūt nos hec omnia scilicet ma
la⸗|quasi diceret⸗ ꝙ mala non
habent|qui cum deo sunt per fi-
dē⸗ Quapropt Augu⸗epistola
ix⸗fidei xpristiane mpugnato-
res sic alloquit⸗|Qui enim au
si sunt fidem xpristianam m-
pugnare debent precor sine fide
tales milites⸗tales ritus⸗ tales
iudices aut reges⸗quales xpri
stiana lex commendat exhibe-
ant pro laboribus⸗talem mer-
cedē sicut fides ꝓmittit nostra
siquidē lex ordinem|benuo-
lenciam|iusticiam|atq; concor-
diam predicat|Nunquid enim
hec omnia honesta sunt⸗|Fœtas
sis tamen ignara mens sit que-
rula|cum illa audit|rationem
quorum ignorat⸗|illaq; credere
recusat|experimento que non vi
det⸗|Dorum igitur ignorantia;

redarguit Augu li⸗xxij de ciui-
tate dei ca⸗iiij⸗dicens⸗ Stultū
fore eorū que creduntur|postu-
lare rationem|quia in naturali-
bus plurima fatemur|quorum
rationem ignoramus⸗|Cur eīm
miraris si audis corpus igne cre
mari|nec tamen consumi|Nam
sicilie montes vsq; nunc et de-
inceps flammis estuant|et in-
tegri perseuerant|Non igitur cō
sumitur omne illud|quod ardet
|Non igitur est incredibile|ho-
minum corpora|sempiterno sup
plicio|in igne puniri sine detri-
mento⸗ Vnde ibidem Augusti-
nus⸗|Quis inquit|nisi deus de
dit carni pauonis|vt nō putre-
fiat|quod tamen audiam incre
dibile videret⸗|Accidit vt apd
Carthaginem|hec auis cocta
nobis apponeretur⸗|de cuius pec
tore seruari iussimus|nec tamen
putredinis aliquid inueniimus|
|Vnde post dies plus ꝙ triginta
|nulla corruptio inuenta est
|nisi ꝙ aliqtulum corporis sicci-
tatis|et contracticis fuit⸗|Quis
inquit Augusti⸗ dedit palce|vt
poma innatura|maturet⸗|vel vt
obrutas niues fuet⸗|Quid eīm
ꝙ cum ignis pulcherrimus fit
colore|lignum tamē denigrat|et
lapides dealbat⸗ Quid est ꝙ
aqua frigida|que inimicatur ig
ni|calcem feruere facit⸗|Oleum
tū qd magis fomes est ignis
|nulla sui ꝓfusione feruere facit|

Hoc.ẽ si de aliquo vndie re/
gionis legeremus/siue audire
mus/a in nostrũ expimentũ ve/
nire non posset pro facto/vel mẽ
daciũ putaremus vel grauiter
miraremꝰ/ Quid de magnete di
cemus/qui ferrũ rapit/si tamen
adamas ei adiungat/tunc fer/
rũ quod rapuerat/mox remittit
Hec Augus. Que omnia hic ad
duxi/quia non est quoꝝ expiẽ/
cia eorum que credunt/nec mi
nus credenda sunt/expimento
si careant. Vnde Gen. xv. dicit
q abraham credidit deo/et re/
putatũ est ei ad iusticiã :.

De consolacõe spei C. v.

Spes solat mentẽ/vi
res eleuat/. labores pa/
cienter ferre largit/. Vñ
Seii. in ypolito. O spes aman
cium credula/. Et lucanus li. ij.
/Liceat inqt speraꝯ timenti/. Nã
spes ꝓbet/opanti/vires termi/
nandi opus Vñ Ouidius libro
eplãrũ. Spes bona dat vires/
Spes bõna sollicito victa timoẽ/
cadit. Fallitur in augurio spes
sepe suo. Ex quibꝰ verbis appa/
ret q spes ocludat opantẽ qua
deficiente teꝑscit. Vnde Tibul
lius li. iij. Spes fouꝝ et melius
cras fore/semper agit/ itaqꝝ per
spem/speãt omnes/bonum affu
turũ Sed friuola spes est illoꝝ
/qui bonũ expectant/quod ꝓme
reri non ꝑstudẽt Vnde galthe/
rus in li. de gestis alex. magni
/Spes/quã meritũ non ꝓcuit
a spe deuiat/et verũ dat ei pre/
sumptũ nomen. Cur enim in eo
speras/qõ tibi merito acq̃rẽ nõ
vis. Cur enim speres nisi desi/
deres. et si non desideres/cur nã
quaeris. Sicuera non quaeris/si ha
beri quod peris non subseruis
/O q̃ vana spes multorum est
/plures enim credunt deum esse
propicium eis/ cuius precepta
contempnunt. Alij quoqꝝ iuue
tutis preterceunt dies/absqꝝ ope
ribus bonis/et in diebus senec
tutis se bene facturos confidunt/
/Sed quis de longeua vita se/
curus est. Stultus ergo est/qui
spem in vite sue diuturnitate po
nit/et qui sub spe vite breuis
/alterius successionem habere cõ
fidit. Stultus etiam/qui suis
sompnijs spem adhibendo cre/
dit bonum affuturum/quos om
nes redarguit Catho./ Sompn
ia inquit ne cures/nam mens
humana quod optat. Dum vi
gilat/sperat per sompnum/cer/
nit idipsum/. Stulticia est/in
mortem alterius speraꝯ salutẽ/
/Tempora longa tibi vite/pro/
mittere noli. Quotiencqꝝ mgre
deris sequitur mors corpis vm
bram. Non igitur hec spes ha
benda est/sed illa de qua pro/
pheta. Beati qui sperant in do
mino./spera in eo et ipse faciet
/Plures autẽ in deo spem non
ponũt/ꝗ abiecta spe futuẽ gloie

omne qd̄ pñt hoc faciunt / gau
diū licet vanū accipiūt. Dicit
enim quintilianus causa p̄ma
nichil esse difficilius / q̄ differre
gaudiū. quod verum est de hijs
qui visa tantūmō credunt et li
cite sperandis animos suos mi
nime alliciunt. Dicūt eñ illud
ouidij iij. de tristibꝰ. Deniq;
non possum nullā sperare salutē
Cum non pene causa cruenta
mee. hoc enim plurimi dicunt
Dum enim affliguntur / se cau
sam habere omnes negant. Et
quod prauius est de salute non
sperant. Unde vtinā dicerēt il
lud ouidij li. de ponto. Quam
uis sit semp̄ meritis indebita
nostris. magna tamen spes est
in bōnitate dei / Nam teste Se
dulio in carmīe paschali li. iiij.
Nil inquit difficile est ɔferre
deo / cui adest facultas / vt scz pos
set planare curua / mitigare dura
Et q̄cq̄d natura negat / se iudicē
p̄stat Et ī carmīe de mediatore
Hic hō qui deus est / spes est an
tiqua priorū. Spes in fine pijs
hic homo qui deus est. Quia
hic spes fuit antiquorū patrū
Et eciā spes finalis iustoꝝ / Nā
et ipse homo et deus est. deus
autē spes omnium hominū p̄
fitetur. Unde orator li. ij. Certe
q; humanū transcendit gau
dia votū. Hoc facile est prestare
deo / cui muneris vsus. Hic poci
or q̄ nemo putat. Stulti ergo
qui se bona habituros diffidūt
ea si fecerint scz que dicūt Sed
fortassis ideo ɔfidenciam p̄dūt
q̄a īcessanter cupiūt / et qd̄ possi
dent / p̄dere metuūt. Contra q̄s
Seneca ad lucillū ep̄. v. Apd̄
cathonem nostrū mueni cupidi
tatū finem / eciā si ad timoris re
media p̄uenire. Desinas inq̄t
timere / si sperare debearis. quia
scilicz illi cum timore viuunt / q̄
semp̄ sperant / ea que secura non
sunt. sperant in eo / cuius est p̄
uidere cūctis Felices eñ essent /
si spe p̄termissa vanorū / fiduciā
totā in domino ponerēt Nam te
ste Sen̄ ep̄. xxij. Ille beatissi
mus est / et securus sui possessor
qui crastinum sine sollicitudine
expectat. dicente dño in euan
gelio. Nichil solliciti sitis etc
De hijs igit̄ / quorū spes in mū
do posita est. labilis et caduca
sed paupertas est expedita et se
cura. vt ponit Seneca ep̄. xvij.
Omēs eñ qui ɔfidēciam morta
libꝰ p̄buerūt / maiori sue necessi
tate succurrere non valuerunt /
Unde narrat Valerius libro vij
q̄ cum rex ganges. vel secundū
alios giges / rex lidorū opulen
tissimus esset / ab appolline pe
cijt / an aliquis mortalium ipso
felitior esset. vocemq; audiuit
dicentē aglon sopidū et felitio
rem. quoniā tamen aglon pau
perrimus / etateq; senex / et tamē
sui cāpi metas / nunq̄ excesserat

Ratio vero cur felitior esset hec erat/quia pauper iste securior/. Rex vero p̄fatus in fortuna timidior. Ideo Lucanus li. quinto O vite tuta facultas pauperis. Et Juuenal' li. iiij. Cantabat vacuus/coram latrone viator/Ita q3 in diuicijs/spes nullatinus cōstituenda./Eo q̄ ip̄is nulla ē securitas. Vnde Tibullius li. i. Diuicias alius fuluo sibi congerit auro. Quē labor assiduus vicino hoste torret. Et subdit. Me mea paupertas. vite traducat merti./Dum mens exiguo luceat igne focus Et idem li. ij. Non me regna iuuāt. nō lidius aurifer annis. Nec q̄s terrarū sustiēt orbis opes. Hec alij cupiūt. liceat paupe m̄ cultu Securo vite munē posse frui Que omīa cōcludunt. nullā in terreis fore securitatē. Inquibꝰ tamen fere omnes spem suam cōstituerunt/. Quamobrem tñ fere omēs in spe fallūt sua/. Eo q̄ in bonis eternis cōstitucōnez fieri affuturā p̄stituunt. In q̄rū spe/omnis cōsolacō/solidatur/

¶ De perpetuitate anime et cōsequenter de spe vite future. Capitulum vi

Anima de nichilo creatur et non educit de potencia materie. Vt plures putauerunt Heretici. dicentes Animam cū corpore generari. naturali semīē/corruptoq3. corpore corrūpi. Itaq3 post hanc vitam/nullā aliā sperātes/lubricitatē at3 voluptatē sūmam felicitatē crediderūt. Cuius opinioīs fuit Aristippus/vt in pluribꝰ passibus narrat Augustiūs libro de ciuitate dei de talibus loq̄tur Tulius libro ij. de tusculanis questionibus/Fides inquit nō nullos. peccunie cupidos:/glorie multos/ac libidinū seruos. Et Pollicratus li. vij. c. i. Mundꝰ inquit dimēsi sunt. nature varias scrutati sūt causas. Et q̄si mole gigātea intumuerūt/īduxeruntq3 bellum gracie dei Sed deiecti sunt dum alleuarēt. Vñ ad Romaōs primo. Deus illis manifestauit. Et tñ euanuerūt in cogitacōnibus suis. Et obscuratum est insipiens cor eoꝝ. Dicentes enim se sapientes/stulti facti sunt. Mirū enim si phi naturali dictamine dicere non teneant animam perpetuari. Miꝝ insup si post hanc vitam alia nō debeat sperari. Quia legebam īsup aristotilem li. de pomo Dicētē animam virtuosam/suo debere creatori cōiungi Homineq3 viuente/affirmat animā humanam incarcerari. Itē Plato in thimeo dicit q̄ aīa cōiūcta est corpori ad hoc/Vt sciencias et virtutes fenoret/. Si autē venerit cū fenore magno/a suo creatore benigne recipiet. Si autē non/religabitur ad inferna.

Ex hijs igitur concludit̃ q̃ na
turales philosophi dicere tenen-
tur humanam animam creari/ et
de nichilo fieri/ et ex consequẽ-
ti ipsam perpetuari. Pro cuius
ampliori declaratione quatuor
occurrunt rationes. Prima q̃a
anima est indiuisibilis/ igi² ẽ in
corruptibilis. consequencia cla
ra est quia indiuisibile non po-
test alterari/ vel attingi ab/ aliq̃
corporali. et antecedens patet
per aristotilẽ iij. de anima dicẽ
tem q̃ intellectus est simplex/ et
immixtus/ et perpetuus. Item pa
tet ratione/ quia anima intellec
tiua est locus specierũ vt dicit̃
iij. de anima. Si igi² species lo
cum non occupant vt deducet̃
/sequitur q̃ anima est indiuisi-
bilis in qua recipiuntur. quia
q̃cq̃d recipit̃ in aliq̃ ad mod̃ rei
recipientis recipitur. sed q̃ spe-
cies non recipiantur occupati-
ue satis patet. Quis enim est
tam ebes vt dicat species seu cõ
ceptus locum occupare. Nam
tunc dicere oporteret virũ mul-
tũ sapientẽ non posse sapientio
rem fieri/ quia sui conceptus to-
tam eius animaꝫ occuparẽt ita
q̃ noui conceptus non possent
superaddi quod dicere ridiculũ
est. ideo dicebat actor sex prin
cipioꝝ q̃ aĩa nullũ locum occu
pat. Secunda racõ est q̃ ani-
ma libera est/ eo q̃ habeat liberũ
arbitrium. vt patet per boeciũ

quinto de consolatione. igitur
non subest influencijs superio-
ribus/ et consequenter non est
corruptibilis. Nam si eis sub-
esset tunc eciam tamq̃ brutum
ꝑ diuersitatem influenciarum
necessitaretur cuius oppositum
exp̃imur. Ideo Seneca in suis
tragedijs li. iiij. narrat qualit̃
omnia encia naturalia in certis
legibꝰ stabilita sunt/ quas non
possunt relinquere. Homo vero
nullas habet leges quas infrin
gere non possit. Concludamus
igi² cum aristotile p̃mo de aĩa
/q̃ intellectus est q̃d diuinũ in
passibile et immortale. Tercia
racõ est q̃a aĩa seu intellectus r̃
flecti² sup̃ se q̃a exp̃im² q̃ aĩa
r̃cognoscit se cognoscere ꝑ actũ
reflexum q̃d nõ potest facere ali
q̃ poñ organica seu corpalis. igi²
anima est spũal̃ res et ꝯseqnt
incorruptibilis. Ideo dicit ari-
stotiles ij. de anima q̃ intellec-
tus est sepatus ab alijs potẽcijs
sicut perpetuum a corruptibili.
Quarta ratio est quia iusticia
est virtutũ p̃clarissima. vt di²
v. Ethicoꝝ. debet igi² maxime
ꝯuenire p̃mo enti. Cum igi² ex
p̃im² in p̃senti vita plures ĩpios
exaltari/ et iustos calumpniari
et opprimi. Ponenda est ergo
vita post hanc vitam in qua iu
sticia vnicuiq; fiat. alias em̃ di
cere oꝑteret vniuersũ ꝑ iusticiã
non regulari/ atꝫ sup̃mũ iudicẽ

nusticia non illustrari qꝫ mere
dibile apparet. Ex hijs igitur ra//
cõibꝫ ꝛcludere possumus aiam
esse perpetuã / aliamq; vitã post
istã debere speraṗ. Ex quo seq̃
q aia de potencia materie non
educit / sed pcius de nichilo cre
atur vt ꝓus notabat. ideo dix
it themistius phꝫ / q inter oia
mirandꝫ in rebꝫ naturalibꝫ mi//
randꝫ est de anima. Hoc eim nã
rat ꝛmẽtator auerrois ꝓmo de
aia. Hijs tamẽ racõibꝫ non ob
stantibꝫ / plures in speculis hu//
ius vanitatis mundi in padisũ
elegerũt / qui similes sunt tigri//
di de quo narrat plinius natu//
talis / q a venatoribꝫ p speculꝫ
frequent decipit. Cumq; vena//
tores catulũ suũ deportãt / ipse ti
gris venatores insequit. sed in
via speculꝫ inueniẽs in eis suã
similitudinẽ ꝓspiciens / catulum
suum putat se inuenisse. sicq;
catulum perdi / et deportari ꝓmit
tit. Similiter faciunt mundi
amatores quia leticiã vanã cũ
habuerũt / paradisũ iuenisse cre
dunt. Et ita catulũ sc̃z animam
eis collatã dampnari ꝓmittũt
Vnde venatores sc̃z demones hu
manã fragilitatẽ cognoscentes
eoꝝ oculis / speculꝫ humane va
nitatis ꝓponunt / vt in eis delec
tari / atq; quietari studeant. cel
samq; felicitatẽ acq̃rẽ ꝓmittãt

De caritate et bona amici
cia Capitulum vij.

Amicicia omnis bonꝫ ex
odium est: bona si fue
rit. Tunc vero bona est
si inter bonos extiterit. alias
enim amicicia nuncupari non
meretur. Quoniam amicicia ꝑ
ciosissimum genus diuiciarum
est. Inimicorum autem fedus
non preciosũ / sed vile est. Ergo
amici fieri studeamus / amicicia
que in xpisto fit. tunc prospe//
rabimur in spiritu mutuis mo//
nitionibus / et in corpore mutuis
subsidijs atq; adutorijs. Tũc
erit eadem voluntas idem desi
derium. quid enim melius. aut
optabilius hijs. Quamobrem
Seneca epistola centesima vn
decima dicit / q vbi est idẽ velle
et nolle ibi dulcissimum et ho//
nestissimum manere est / quo//
niam concursus sensuum / et vo//
luntatum vnanimitas / tanquaz
riuuli amicicie scaturizant. Vn
de Ambrosius libro tercio de
officijs dicit / q custos pietatis
est amicicia / que facit vt superi//
or inferiori se exhibeat equalẽ
/ et inferior superiori. Inter enim
dispares non potest esse amici//
cia. Plurium tamen amicicia
fallax est / et in momento deficit
Et ideo Ecclesiastici duodeci//
mo dicitur / q non cognoscitur
amicus in bonis. nec inimicus
in malis. Sed lex amicicie
hec est vt non plus vel minus
velit diligi / quam diligat. vt

Nempe beatus Augu. li. iiij. cõ
fess. Verũ amicum se habuisse
narrat. Unde ipo mortuo plãge
bat eum dicens q̃ perdiderat
dimidium vite. Et ibi cõcludit
q̃ non est vera amicicia nisi fu
erit cõglutinata caritate. Huius
em̃ amicicie cristiaĩs exemplũ
dedit Luce xxij. Non dico vos
s̃uos sed amicos. Unde sen̄. ep̄.
ciij. Quendaz plãgentẽ filium
redarguit dicens. Quid ĩquit
faceres si amicũ pderes Ex quo
paruulũ ĩcerte spei sic plãgis
Quasi diceret q̃ filio p̃ferẽdus
est amicus si verus fuerit. Si
cut tamẽ dicit Tullius li. i. de
offi. c. xvij. In amicicia nulla pe
stis maior est quam adulacõ ⁊
viciosa simulacõ Que veri iu
diciũ tollit. Unde Augu. x. con
fess. dicit q̃ amici adulantes
amiciciã puertũt Et inimici li
tigantes plurimum corrigunt
Nec tam̃ amici sunt q̃rũ bona
diuidunt̃. Quoniã simile dicit
ix. ethicoꝝ et Cõmentator ibi
dem Amicis est aĩa vna et oĩa
cõia. Nec est aĩcus nisi amico
cor suum prebeat. vt ponit Tul
lius vbi sup̄. Et Augu. ij. cõfess.
Dicit quod amicicia dulcis est
ꝓpter vnitatẽ animorũ. Et qui
amicus est discat vt amico oĩa
omittet Prima tam̃ lex amici
cie est vt ab amicis honesta pe
tamus. Inquit Tulius vbi su
pra. Unde Valerius li. iiij. c. vi.
de pluribꝰ narrat q̃rũ vnus ꝓ
alio hostibꝰ se obtulit. Ceterũ
narrat de duobus qui dicebãt̃
Damon et Pithias q̃liter cũ
dijoĩsius tijrãnus. voluit vnũ
occidere Alius exposuit se morti
pro eo Quod cũ vidisset tijran
nus admiratus Supliciũ remi
sit Et Augu. iiij. cõfess. de ami
co loquens dicebat. Nescio in
quit an vellẽ pro illo mori Sic
enim legit̃ de horreste ⁊ pylade
Quod magis eligebant simul
mori quam non simul viuere.
Et em̃ si actẽdamus hõ ex na
tura amari debet. Quoniã dicit
Sen̄ li. iiij. de bñficijs c. xiiij.
Hoĩes ĩq̃t nõ faciũt vngues ne
q̃z dẽtes terribiles. sed nudus
est natus vt nulli videat̃ inimi
cus. Et ibidẽ cõcludit q̃ socie
tas dedit homĩ dominiũ aĩali
um ⁊ imperiũ gẽciũ Hijs itaq̃z
sermoĩbꝰ patz q̃nta sit societas
⁊ aĩcicia quã plurimi vetẽs ha
buerũt. Vñ fert̃ de duobꝰ m̃ca
toibꝰ q̃ se ita dilexerũt vt vnus
eoꝝ q̃ egipcius erat vxorẽ ꝓpaz
pulcerrimã ⁊ maĩtatã altei aĩ
co reliq̃ret Eo q̃ ipsius amore
lãguebat Quã tñ vxorem ipse
egipcius nunq̃ cognouerat. In
processu vero temporis contigit
egipciũ ꝓpter homicidiũ morti
condẽpnari. Quod sciẽs ami
cus q̃ beneficiũ susceperat Venit
dicens homicidium se fecisse et
loco illius se moriturũ obtulit

Malebat eñ pro amico mori. quā amicū mori irreueneratum Ideo sapiēs dicebat. Si inueneris inquit amicū fidelē sit tibi sicut anima tua. Sed reprobandi sūt hij qui amicos querūt vt ab eis illicita obtineāt Verūtamē teste Tulio. Lex amicicie ē. Vt nō rogemus turpia nec faciamus rogari: Sūt eñ redarguēdi qui oēs putāt aīcos. Ideo Sapiēs. Multi inq̄t sint tibi pacifici vt vnus sit cōsiliarius ex mille si amicus tuus de quo actēdas q̄ bonus sit Nam maximū genus infortunij scias tibi cōtigisse. si de peruerso amicū facias. aut si aīcū te habere putes cū non habeas Sed nūq̄d expim̄ malos frequēcius ceteris amicari. Feruēcioiq; federe sibi īuicē adherēt quamplurimi q̄rū fama virtuosa promulgat Verūtamē teste Tulio li. iij. de offi. In malis inquit fictio est In bonis amicicia. Vnde Aristo. viij. Ethicorū describit tres species amicicie ostēdēs ipsas cōsistere in triplici genere boni. Omnis igit aīcicia in bono est. Vnd̄ augusti. iiij. confess. Statī post prīcipiū dicit q̄ nō est aīcicia nisi īter hñtes caritatē. qui eñ ex caritate se non amant sunt de nuēro eoꝝ de quibus Jeremie ix. dicit Omīs amicus fraudulenter incedit tales non caritate sed vtilitate sepius federāt. Jux̄ illud Ouidij libro de ponto. Vlgus amicicias vtilitate ꝓbat Quā obrē talis amicicia minime durat. aut saltē necessitatis tēpore vt cōmuīter non pseuerat

¶ De vera amicicia et eius vtilitate Capitulū viij.

Teste tullio li. de aīcicia Aīcicia oībꝫ rebꝫ humanis ꝓponēda ē. nichilq; est nature aptū. tāq; cōueniens ad res ꝓsperas vel diuersas q̄nta sit vis aīcicie Et subdit. Est autem aīcicia nichil aliud nisi omīum diuinaꝝ humanarūq; rerū cum beniuolēcia et caritate ꝯsensio Et idē Tulius in rethorica ij. Aīcicia ē volūtas ēga aliquē bonaꝝ reꝝ causa illius tāq̄ diligat cū pari volūtate. Ex q̄ apte apparet q̄ aīcicia caritatē semp ꝑtendit Vnde secūdꝫ phm quid est aīcicia. Eq̄litas aīorū quid amicus desiderabile nom̄ Homo vix apparēs non inveniendi possessio. Infelicitatis refugiū miserie respector indeficiēs q̄es Indesinens felicitas. Nēpe amicus raro inueīt In penuria ꝓpiciat et īdesinent amicat alias eñ aīcus non ē Aliq̄ aūt aīcos se dicūt cū bona dederint q̄dā sed aīcus nō es nisi teipsū animūq; dederis. Vnd̄ Sen̄ li. vi. de bñficijs Nescis q̄ntū sit amicicie precium si non intelligis te ei daturꝝ quē diligis

tiem seculis rarā que non aliqui
magis deest q̄ vbi credit̄ ha-
bundare quia sepius creditur
magna amicicia | vbi nulla est
Verumtamen amicicie munus
oīm virtutū munera confert | et
que duo sunt | ad vnū redigit ·
mirabiliq; pitate dispares vnit |
Vnd Calcidius in ꝓhemio sup
thymeum platonis · Tanta est
inq̄t vt opinor | vis amicicie | q̄
parificat res ex se diuisas | cum
alter ex amicis altei voto ꝯpla
citi opis administrat effectum
Nam amicicia multos coadu-
nauit dispares | Nec tamē vera
est amicicia eoꝝ | qui quosdam
stulte diligūt | atq; volendo ami
cicie donū exhibere | seipsos dāp
nificant et ꝯcutiunt · quos redā
guens Catho sic ait · | Dilige
sic alios | vt sis tibi carus ami-
cus · Sic bonus esto bonis | ne te
mala dampna sequant̄ | · Tal
igi² absit amicicia | sed vera et
discreta non p̄termittat̄ · | quia
teste eod Cathone · Vtilius est
regno meritis acq̄rere amicos
Et Hecaton stoycus · quicq̄d ꝓ
feci | hoc est q̄ amicus esse cepi
Nichil igitur amicicia vtilius |
nichil in rebꝰ humanis desidera
bilius · Vnde q̄ntilianus c · viij
Non repio inq̄t in rebꝰ huma-
nis p̄stancius | amicicia · Et sub
dit · Quid enim foret humano
generi felicius | q̄ si omnes pos-
sent esse amici | Omīa eīm mala
discederēt · Vnde in ꝓuerb̄ · sa-
pientū dici² · Quid dulcius q̄
habere amicū | cum quo omnia
audias | quem sic credas vt te
cui sic loq̄ris vt tecū · multi ta-
les amicos habere voluerunt | et
ipsi tales esse non possunt | Vnd
Tullius li · de amicicia p̄alle-
gato | ꝯsimilem ponit sentenciā
Rursus paꝝ amicicia ꝓdest nisi
amicorū fidelis et ꝯstans adhe
sio fuerit · Vnde Seneca in thy
este · Quos verus amor tenuit
tenebit · Vnde Augustus cesar |
amicicias non facile admisit | s̄z
constatissime retinuit | vt refert
Suetoīus li · ij · Nam amicus
non est | qui cito deserit amicum
Nec amicus est | qui de amico
cito male iudicat · Vnde Tulli ·
li · de amicicia · Boni viri et sa
pientis est | hec duo tenē in ami
cicia · primum ne quid fictū vel
similatū sit · Nam apte odisse
magis laudabile est | q̄ occul-
tare sentenciā · deinde suspicio-
sus non debet esse | nec existima
re aliq̄d ab amico esse violatū |
Nempe qui suspica² | iam amicū
habē non ābitrat̄ · Heu q̄t ver
bales amici | qui tempe necessi
tatis ꝛcedūt | qui nullū diligūt
nisi quantū bn̄ficia suscipiunt |
cū valerius li · iiij · dicat · Sincē
fidei aīci p̄cipue in aduersꝰ rebꝰ
ꝯgnoscun² in q̄bꝰ quicq̄d p̄sta²
a ꝯstanti | beniuolēcia ꝓficisci²
Nam gratū beneficiū est quod

mercedis suspicõe caret. Absit
tamen vt aliquis credat ami-
cor occasione se peccaẽ posse aut
obtenando ea debere agere que
prohibent. Nam teste tullio li. de
amicicia. Nulla est excusatio
peccati si amici causa peccaueris
Non debet igit in malis ami-
cus obedire amico. Vnde narrat
Valerius li. vi. q cum rutilius
amico indigna petẽti non obedi
ret. tunc amicus dixit. michi
non est opus amicicia tua si qd
peto non facis. Cui rutilius. ym
mo quid michi tua si ꝓter te
aliqd inhoneste facturus sum
Ideo Catho ait. Quod iustum
est petito vel qd videat honestũ
Nam stultũ est petere qd possit
iure negari. Non igitur exigit
aicicia crimia p se mutuo omit
ti. nichilominus teste claudia
no i maioi. Vultis delicta rex
us fuere amicicie quia sic scilicz
multi amicor occasione peccaꝰ
uerũt. Hoc tamen absit. qa te-
ste tullio li. de offi. Amicis non
tribuere qd recte possz. a tribuẽ
qd nõ sit equũ otra aicicie offi
ciũ est. Itaqz oiciẽtie iure ami
cus aico succurrere debz ea post
ponendo q possessio otinet terre
na. Vnde Didonius li. ij. Non
magis cordi debet esse aut wo-
luptati ager cum reddituro am
plis q amicus aut vicinus sibi
ipsi equalis. Omnis enim ami
cicia paritatem pretendit. Di
igit par est aicus tibi quõ ꝓpo-
nes amico tuo tuas opes si te ti
bi parẽ plus opibo diligas. Hoc
eim si feceris nec pitas nec ami
cicia est. Cum galtherus i alex
andreydos li. viij. dicat q inter
equales et int pares ẽ modus
amoris. Diligamus aio eq aĩ-
cũqz moribo sanũ eligamus ne
vicior imimẽte turpitudĩe ami
ciciã deserẽ iure opteat. Nã qd
honestũ est amare natura postu
lat. qd aũt obliquũ diu diligẽ
tacõi molestũ est. Vnde tullius
li. ij. de offi. Quia mqt idipsũ
qd honestũ decorumqz dicimus
p se nobis placz. Idcirco illos
in quibus hoc esse arbitramur
naturalit diligere cogimur. Et
li. de amicicia. Nichil est tam
aptum natureqz ocueniens sicut
amicicia. Sed hanc scio debere
in solis bonis esse. Sed precor
vercant qui vere amicicie fedus
seruare recusant. Nam minime
attendunt quõ diligant dum-
modo eius sub titulo pficiant
Nec attendunt si bonus sed
si diues et in obsequijs prodi-
gus. Ea autem que possident
ipsorum ita sunt vt communi-
care non audeant nisi connu-
micando sua bona ampliari vide
ant. Amicorum tamen omnia
debent communia fore. Vnde
Therecius in adelphis. Vetus
vbũ hꝰ ẽ omnia esse aicor int
se oia. Et Salust. i catilinario

Idem velle et idē nolle vera aīci
cia est. Itaq; si q̄s eciā a culpa
vacuus in amiciciā prauorū in
ciderit. Cottidiano vsu atq; ille
cebris faciliter simil' ceteris ef
ficit. Caueat igit' qui amat vt
quem diligit bonus sit. In ma
lo eīm amicicia non est. Vnd' idē
Salustius in Jugurtino. Om
nes eadē cupere eadēq; odisse. I
ter bonos amicicia et inter ma
los fictio est et non amicicia.
Quomodo eīm aīcicia esset ex
quo peccatū eos culpat. Nēpe
vnum vicium aliud trahit et si
auarus fuerit amicus forte su
perbo erit. Si aūt superbus ira
supueniet nulla enim est amici
cia ex q̄ peccato macula. Quis
eīm diuisit angelos aīcos sup
bia. Quis fratres p̄mos auari
cia. Sic et plures qui et putā
amici similibo ex causis dissol
uūt. Nam inter amicos debet
fore caritas sine temeritate. Cō
munitas sine cupiditate. Vnde
Señ. ad lucillū ep. xlviij. Cō
sorciū rerū omniū inter nos fa
cit amicicia. Et subdit oīa cum
amico coīa aīcus habebit. Nā
pictagorica opinio fuit amicoꝝ
omnia esse coīa et amicū alteꝝ
esse se ipsū. Vt refert Jeroīmus
contra Rufinū. Vnde Ouidius
v. de tristibo. Hij duo corporibo
et mentibus vnus erāt. Et loq̄
tur de amicis. Et Arator li. ij.
Repellit' error in diuisa trahens

cum spiritus efficit vnum que
vnitas ex cōcordia venit. Con
cordia vero in bonis est. Vnde
p̄sper li. epij gramatū. Moribo
iustissimis pulcra est concordia
pacis. O igit' posco īquiramus
quo pacto queat vera amicicia
vendicari. Audiamus Ouidiū
li. ij. de arte amandi ita dicētē
Vt inq̄t ameris amabilis esto
Dulcibus verbis alliciendus
amor. Vñ Matheus li. 8 thobia
Est p̄uio dignus amoris amor.
Et hecatō stoicus si vis amari
ama. Ex q̄bus apparet q̄ nullo
laqueo amor tā cito capit' sicut
amore qui obsequiorū dulcedi
ne conseruatur. Vnde Ratho.
Vincere cū possis interdū cede
sodali. Obsequio dulces quoni
am retinentur amici. Ira odiū
generat concordia nutrit amo
rem. Sunt que ferre decet pa
cienter amicum. Itaq; mutuis
paciēcijs amicabilis conuictus
reseruatur verbisq; beniuolis
exhortacionibus et iustis incre
paciombus īter sapiētes amor
solidatur. Vnde Tulius li. i. de
offi. Vita victus cōsilia sermo
nes exhortaciones interdum et
obiurgaciones maxime in ami
cicijs vigent. Illaq; est iocun
dissima amicicia quam simili
tudo coniugauit. Nec mireris
si libeat redarguere amicum.
Quia redargucio amore pro
lata sapienti placet. Ceterum

ratho

scisciteminur Cur mere homines
amicicie non patent; aut enim
homines sūt quales nō fuerūt.
Aut veteres sicut nec presentes
mutuo se dilexerūt; quod absit/
Quid igit dicendū liceat/non
occurrit/nisi q mparitas volū-
tatum/et distinctio desideriorū
amicicie detrahit/ Nā teste Ora
cio in suis Ep. Oderunt hij lare
tristes/tristemq; iocosi. Seda
tum sceleres agilem grauemq;
timisti. Potores bibuli media
nocte phalerni. Oderūt porrec
ta negātem pocula. Iraq; gulo
si obstruos/non amant lubri-
ci castos. Quamobreni appeti
tuum varietate/cōfundit amor/
Impijs igit nō fedus exhiben
dum; eo q contrariū amori impe
dimētū habent Dnō Planctus
in aulularia. Conuentus bach
orū/ q ioca friuola aie non qro
vt amore pareant/vinā michi
odiosū darent. Talibus igitur
meptis desiderijs/vere dilecōi
cōtradicitur sepe. Rursus anim-
aduerti frequenter quosdam
fore amicos/nō hominū/sed mu
nerum Hij sūt sodales/nō ami
cicie/sed fortune/De quoq; ami
cicia inquit. Seneca ad lucillū
ep ix. Qui vtilitatis causa as-
sumptus est. Tam diu placet-
bit/quā diu vtilis fuerit. Nā
circa duitis/amicorū turba cir
cumsedet/sed circa euersos/solli
citudo est. Quia tales fugiunt
amici/vbi probantur. Vñ Var
ro in suis sentencijs. Dis ami-
cum expperiri/calumiosus fias.
Et Quintilianus Capi. xv. Ne
scis inquit an diligat/ cuius ex
pimenta non habent. Nisi feli
citas. Plures enim i felicitate
diligunt. Sed adveniente in
fortunio dispatent. quia deest
fortuna gracia cuius amabant
Vñ boecius li. iij. de osolatione
Quēq; felicitas amicū fecit/in
felicitas faciet inimicū. Nulla
pestis efficacior ad nocēdy/q̄ fa
miliaris inimicus Nā causa de
ficiēte amoris/inimicij si deficit
scelus antiquus. Nā torqnus
exilio datus/tunc pmo cognoui
uit/qs fidos habuit aicos. In
pspeitate em non ognouat vt
narrat Tulius li. de aicicia de
talibo ait Ouidius li. de ponto
Vulgus/aicicias vtilitate prob
bat fieuera tñ put subdit idē
Ouidius Turpe seq ca sū/ q for
tuē cedē aicū. Et nisi sit felix es
se negat suū/ vñ ipe ouidius in
exilio positus li. de tristibo suis
amicis dicebat. Vix duo tres
re michi de tot supestis amici.
Cetera fortuē/nō mea turba fu
it/illud aicicie sāctū q venerabi
le nom/ne tibi p vili subpedi-
busq; iacet. Donec eris felix
multos numerab aicos/Tempora si
fuerūt nubila solus eris/Et pe
tronius. Cum fortuna manet
vultum seruatis amici. Cum

cecderit turpi veritis cera figa
O qualis amicicia. reuera ficta
est/nulliusq; p̄cij/nullaq; solli/
citudine q̄renda est Nam teste
Cathone. Vna dies qualis fue
rit monstrabit amicus. Proch
dolor tñ vt dicit Matheus in
li. de tobia. Fluctuat ad sensū
venalis amicus egenū. Nec ve
tus refouz/nec fabricatus amor
Et Marcial coquus. Hic quē
mensa tibi/quem cena parauit
amicū. Aprū amat pullos et si
nū et ostria non te. Tam bene
si cenē noster amicus erit. Ta
les em̄ amici sunt empticij ser/
moibusq; tantūmō oiunguntur
mente vero/vel factis minie ad
herēt. Vnde Tibullius li. ij. Ne
nos decipiant/pendencia brach
ia collo. Ne capiat blanda sor
dida lingua pce. Quia sc̄z fic
a talibo est cauendo. Vnde Se/
dulius in carmie paschali li. v
Traditor immittis id est non
mittis fer proditor impie latro
Quid sociū similans/et amica
fraude salutās. Heu q̄les q̄ fic
ti amici/Nam p̄sentibo fauent
et post tergū misidiantur. Vnde
Horacius in li. ꝗmonū. Absentē
qui rodit amicū/qui ante defē
dit alio culpante sodales fingē
qui non visa potest omissa tacē
Hunc tu romane sedule caueto
Nam cauendi sunt/qui nec se/
cretū tenere scuint/nec assistere
laudibo/nisi p̄sentibo eis osilū
Itaq; discedat amicicia/quorū
finis meritus est. Vnde tullius
li. de amicicia. Precipiendy est
bonis/vt si in prauor amicicias
ignoranter inciderit/ne existi/
met ita se alligatos/vt ab ami
cis in republica peccantibo/non
discedant/quia nulla est tenen
da aicicia/que recto nō diuīgi
tur. Dim aūt finis deus est/ra
tione auius cetera debent amai

De correctione caritatiua c. ix.

Non est amicus/qui pec
cantem amicū non cor/
rigit. Amicicia enim in
xpisto esse debet/sed in xpisto
non est/si peccata libenter pmit
tit. Vnde Catho. Cumq; mones
aliquē/nec se velit ipse moneri
Si tibi fit atus/noli desistere
ceptis. Nō nosti factū/nō recte/
noli tacere. Ne videare malos
imitari velle tacēdo. Vulnera dū
sanas/dolor est medicīa dolois
Quia teste oratio in epistolis.
Et neglecta solent incendia su
mere vires. quia peccata non
correcta de facili crescunt Idem
Tullius li. de amicicia. Mone
di mqt sunt sepe amici/et obur
gandi/sic tamen q̄ monicō acer
bitate et oburgatio contume/
lia careat/et tunc benuole fiat/
Veritū mos ē hodie plurū cor
rigi nolle/ipsis em̄ veritas est
odiū. unde illud therēcij. Obseq
um aicos/veritas odiū parit. et
subdit. maxia aūt i eo culpa ē

qui fraudē q̄rit/et qui scz verita
tē aspernit. Vnd Salustius in
iugurtino. Odiū q̄rē/extreme
demencie est. Illi vero odiū q̄
runt/qui veritate audita correc
cionis caritatiue sub p̄textu impa
cient audiūt/nec reputāt amo
rē/nisi eoꝝ faueat eciā illicite vo
luptati/Verūtamē q̄ fidelis ami
cus est/a correctione caritatiua
non desistat. iux̄ illud Senece
li. ij. de clemencia. Malo inq̄t
veris offendere/q̄ adulādo pla
cere. Verū tamen frequent cor
rectio caritatiua ab amicis pre
termittit/atq; curā de alijs mi
nime habent. Dicūt eīn in cor
dibꝰ suis. Quid michi qd alij
agunt. iuxta illud therēcij. Vt
quid aliena cures que ad te nō
ꝑtinent. Alij vero corrigere pre
termittūt/eo q̄ ipsoꝝ amici su
scipe correctionem recusant/sed
minime recusat debent. Omni
eīn tempe correctio beniuola/bō
est. Tunc eīn beniuola dicitur
qn̄ asperitati aliq̄ dulcedo mi
scet. Vnde in ꝓuerb. sapientū
dicit. Obiurgacōi semp aliq̄d
misceas blandiciei. zelūq; dei
ꝯmemores/vt in te peccantibus
misereatis. Sed plurimoꝝ au
res clause sunt/et veritatem ab
amicis audire neq̄unt/Vtinam
attenderent illud Senece epi.
xv. ad lucillū. Mutuo inquit
emendanda sūt vicia/nec amo
istum/si ꝓficere non curo. Ma

lo inq̄t michi successum q̄ sibē
deesse. Ideo tullius in oracōe ꝓ
cellio. Admoneo inquit vt a re
rum turpitudine caueas/vt ne
in alterum dicas que cum dixe
ris dixisse erubescas. Sed quis
audebit amicum vt alium re
darguere. Nam mundi tanta
est superbia/vt nullus redargui
velit/non solum priuatim aut ꝑ
sonaliter. q̄nymmo ea que pub
lice dicunt in obprobriū delic
torum plures male accipiunt ꝛ
ꝓ seipsis dici paralogizāt. Con
tra quos planctus in aulularia
Nemo inquit sibimet arbitre
tur dici quod nos dicimus po
pulo/neq; sibimet causam con
stituat communi quasi ex ioco.
Aduertāt autē alios qui corri
gi petunt/ne corrigendo ea tan
gant/que nouerunt corrigi nō
posse. Obstinatis enim predica
re non prodest/. Fortassis enim
eorum peccata crescunt eo pac
to quo conmemorantur et pec
candi voluntas ex rep̄hensione
frequenter illis accrescit. Iuxta
illud Ouidij libro de pōto Vul
neris id genus est/qd tamen sa
nabile non sit. Non contracta
ri tucius esse puto. Curando fieri
quedā maiora videmus. Vul
nera que melius non tetigisse
fuit. Vn̄ li. ij. de tristibꝰ. Eripit
intdꝫ modo dat medicīa dolorē
Itaq; correctio n̄ ī oī tpe ꝓdest
s̄ ꝑsona ꝛ mēsura ꝯsiderāda est.

Vbi tam̄ quis amicū sentit cor
rigere/nō desistat. eciā si mole
ste capiat quod ei dicit̄./durus
enim animus/assiduis correccō
nibꝰ/ad lacrimam qñ̄ inducit̄
Ipsiusq; furia correccōnis acer
bitate moderāda ē. Juxta illud
Ouidij li. i. de remedijs. Dum
furor in cursu est currente cede
furori. Difficiles aditus īpetus
omnis habet. Et subdit. Impa
ciēs animus nec adhuc tracta
bilis arte. Respuit ⁊ odio v̄ba
monētis habet. Et ideo sequit̄
Aggrediar inquit tunc cum sua
vulnera tāgi. Jam sinet ⁊ veri
vocibus aptus erit. Cum dede//
rit lacrimas animūq; īpleue//
rit egrum. Ille dolor verbis et
moderandus erit. Temporibus
mediciā valet data tēpore pro//
sunt. Et data non apto tempa
vina nocēt. Itaq; aliū corrigē
cupiens amicū/tēporis optunita
tem querat. et mediocrē acerbi
tatē obseruet/ne sūpbie signa//
culum/aut rancoris maneriem
continere videatur./Sed poci//
us caritatiua et amicabil̄ per//
pendatur:.

¶ De pietate Capitulum
decimum

Pietatē humanā suadet
natura/omēs eñ hoīes
vnius nature sumus/.
Quāobrem penes omnes/pieta
tis opa sūt exhibēda Vñ Señ.
in thijeste Nulla vis/maior pi
etate. Verꝫ est quoscūq; enim ve
rus amor tenuit/hos pietas te
nebit. Quasi dicat ꝙ hij alios
non amant/nisi pietatis officio
eos confoueant. Actendamus
eñ quomodo qui pius est/alijs
pietatem pro seipso impetrat/.
Vnde Valerius libro quīto/hu
manitatis inquit dulcedo infre
nata barbarorum ingenia pe//
netrat/et hostium oculos mol//
lit. et inter districtos mucroēs
placitū iter reperit/nulla inquit
acerbitate fortune/nullis sordi
bus./preciū erubescit pietatis/
Vnde ibidem narrat de muliere
quadam/que aput tribunal/ca
pitali crimine dampnata/in car
cere necanda tradita fuit./Sed
carceris custos misericordia mo
tus non eam protinus strangu
lauit./prefateq; mulieris filiaꝫ
adire permisit/sic tamen vt nul
lus cibus ei exhiberetur./Trans
actis autem pluribus diebus
/mirabatur carceris custos/cur
mulier non moreretur./Sed
animaduertit ꝙ filia sua/suo
vbere matrem sustentabat./que
pietas/cum iudicibus innotuit/
/prefate mulieri veniam impetra
uit./Similisq; hystoria de qua
dam altera filia legitur/que pa
trem custodie traditum atq; se
uissimum pariter gubernauit
/veniāq; sua pietas ꝯformit̄ im//
petrauit/Nil igi² ꝓpicius/vt de
lictoꝝ obtinea² veīa/q̄ pietatis

exercere opera/ put caritas petit
Rursus idē Valerius inquit q̄
cū rex darius/ ꝯtra scitas impetū
faceret. Interrogauit an fugi-
turi vel pugnaturi essēt. Respō
derunt se/ nec vrbes/ nec agros
cultos habere/. Pro quibus di
micarēt. Sed ad monumēta pa
rentū cōfugerēt. Quo dicto in-
manis et barbara gens/ ab om
ni feritatis crimine se redemit.
Prima igit̄ et optima rerū na
tura pietatis ꝛ magistra ē. Que
nullo vocis mīsterio/ nullo vsu
literaꝝ indigens. Et ꝓpriis vi-
ribꝰ caritatē parentū/ liberoꝝ pec
toribꝰ infundit. Si em̄ quis lo
qui nesciat/ nichilominus a na-
tura pietatē amare docet̄. Unde
Valerius vbi sup̄. Quis em̄ pa
lustris vagos et siluarum late
bris corpora sua tegētes ī modꝰ
q; ferarū. lamiatu pecudum vi-
uētes/ sic dario respondē docuit
Quasi dicat q̄ natura q̄ docet
pietatē inueīre/ si nō verbis/ ope
ribꝰ tam̄. Que q̄dē natura filiū
cresi loquēdi vsu defectum ad
protegēdā patris vitā īstruxit
Nempe inter omēs pietas esse
debet. Et signanter si cōsagui-
nitas aut parētela habeat̄. Un
de Stacius ī thebaydos libro
xviij. Prolis amor/ crudelia vī
cit pectora Et Tulius in retho-
rica p̄ma/ Pietas est ꝑ quā sag
uine cōiūctis/ patrieq; beniuol̄
officium et diligens cultus tri
buit̄. Unde Petronius O max
ima reꝝ pietas/ hoīm tutissima
virtus. que pietas in hoste pro
ba² vt inq̄t Ouidius iij. de tri-
stibꝰ. Hijs igi² attentis erube-
scant fideles/ in quibꝰ nulla vel
modica pietas est. Fortassis em̄
gentiliū p̄libatā pietatē negāt
hijs quibꝰ inimican²/ Eciā hijs
quibꝰ amicari se iactant. quod
fecisse veteres tyrāni non legun
tur. Unde narrante valerio vbi
sup̄ Cum quidā adolescens ac-
census esset amore filie cuiusdā
tyrāni. ꝯtigit q̄ sibi publice ob
uiās publice osculatus fuit eā
p̄sati igit̄ tyrāni vxor suadebat
/ vt capitali supplicio punire² Cui
tyrānus. Si eos inq̄t qui nos
amant interficimus. quid hijs
faciemus/ quibus odio sumus
Hec enim vox tyranni de huma
nitate manauit/. In hunc itaq;
modum filie tulit iniuriam/ et
multo laudabilius suam. Rur
sus de eodem tyranno refert
Valerius/ q̄ cum Crisippus su-
us amicus in cena cum eo con-
citaret/ et a iurgio interuenien
te faciem eius conspueret. vin-
dictam nichilominus accipere
noluit/ cum posset. q̄nꝯmo suos fi
lios violate patris maiestate
subuenire cupientes retraxit.
Postero die autem Crisippo se
humiliante in pristinum fe-
dus amoris eum sibi reconci-
liauit. Ceterum idem Valerius

de pirro rege refert/ q̃ cum audiuisſ quosdã in conuiuio tharentinor/ turpia de ipso loquentes pauctari cepit a quodã/ qui in conuiuio intfuerat/ an talia ꝗ ipso dixiſſ/ qui respondit/ Niſi m/ q̃t vinũ defeciſſ/ que tibi relata sunt pauca viden' respectu eorũ q̃ de te loqui eramus/ quo dicto vrbana crapule excusacõ veritatiſq; simplex ofessio/ iram regis ouertit in risũ. prefatiq; regis clemenciã obtinuit vt tharentini sobrij gracias agerent et in posterũ ebrij bene loquerentur. Audiuimus pietatem id adeptã fuisse/ qꝗ crudelitas obtinẽ solita nõ est/ Filii i' se hoĩes non dicant qui pietatẽ humanitati debitã non habent/ Nec debet putari magnitudo aĩ virtus sed crudelitas si comes non fuerit pietas/ Vnꝗ Tullius li. p'mo de offi. Porro magnitudo animi remota ciuiciõe et pietate humana feritas/ quedã/ et immanitas est/ Et ibidem li. iij. Sicut quedã membra amputã' si languere et spiritu carere cepe rint/ ne noceant reliqs ptibus corpis. sic in figura illa homĩs feritas et inhumanitas belue a ciuili humanitate segregãda est/ Nam pietate odicõ hũana obſuatur/ et indignatus homo mitigat. Nam teste cicerone in epistol. Nemo adeo ferus/ qui non mitescere possit. Vnꝗs igit̃ concludit ſimonibo/ caritatis opus pietatem esse/ naturaq; pietatẽ querit :.

De pace et concordia Capitulum xi.

Caritatis filia pax est. nec mutuo cari sũt/ qui cõcorditer non viuunt/ Vnde Tullius in philippica ij. Nullũ est amatorũ ꝓsidiũ/ nisi benuolẽcia et caritate sit septũ/ nomen certe pacis dulce est/ et ipsa res salutaris/ nec est aliud q̃ tranquilla libertas. nec est tamen illa reputanda pax/ que vicijs ocentit. Vnꝗ Seneca li. de moribo. Pacẽ habeto cũ homibo/ cum vicijs bellũ. Et Fulgen. mictologiar ij. Sapiẽtes viri maiorẽ cum vicijs q̃ cum inimicis pugnã gerũt/ Nunq̃ igit̃ lamentandꝗ occurrit sed vt plurimũ pacẽ se habere dicant hij quor voluntates ocentance sũt in malũ. quõ enim pax erit vbi princeps discordiar dyabolus regnat. Quõ etiã pax est tecũ/ si tua voluntas tue racõi cõtradicit/ si aliud vis et aliud te debẽ velle iudicas/ In nullo enim scelere/ pax est. furtus et pacẽ habent/ qui rempublicam regere petunt. Nam teste Salustio in iugurtino. Concordia pue res ẕcũt. discordia maxĩe dilabunt̃/ Et vãro in suis sentẽcijs aliter autẽ cordia mores et cohabitãcũ annos formet

et cohabitantiū animos format
Sapient eñ rempublicaz non
regunt qui non nisi p̄lia q̄runt
Non sunt eñ q̄renda p̄lia nisi
vt pax melior habeat̄. Qui au
tē bellant vt pacē habeant non
discordiaz sed pacē q̄runt quia
si pacē haberēt vtiqz non pug-
narēt. Eoꝝ igit̄ pugna via pa
cis est. Qui vero pugnant pa-
ce non intenta dissipatores con
munitatū sunt. Vnde Tullius
li. de officijs. Quare inq̄t susci
pienda sunt bella nisi vt in pa
ce viuat̄. itaqz bellum suscipiat̄
vt nichil aliud nisi pax videat̄
haberi. Vnde didimus ad alex
andꝝ. Nos bella non geimus
sed pacē moribꝫ non viribꝫ ꝯfir
mamus. Sola fortuna est ad-
uersus quā sepe pugnamus et
semp vincimus. itaqz non ꝯtra
pacē sed ꝯtra fortunā bellabat
Sic eñ pugnanciū cōtra pacē
praua intencō est. Vnde merito
a veteribꝫ mos vsqz ad p̄sencia
tempa habetur vt nullis pugre
liceat nisi tractatus pacis p̄ce-
dat. Vnde tempus ante pugnā
p̄sigitur in quo pars vna alte-
rā alloquit̄. Si autē pax habei
non possit p̄lium subsequi. Si
qui autē ad hmōi tractatum se
flectere noluerint ābitrando se
omnia obtineri posse Nimirū
si casus ꝯtingat illis. Vnde Ju-
lius celsus in li. de bello gallico
ipsius cesaris li. iii. Inter duos
inquit bellantes hoc vnum tē-
pus agendi de pace est dū sibi
vterqz ꝯfidit q̄ si alteri paulu
lum fortuna tribuerit vix vte-
tur conditionibus pacis qui su
perior videtur nec equa parte
contentus erit quia omnia cre-
dit se habiturum. Sed procul
dubio hic pacem abnegat qui
suo renunciare iuri recusatur.
Aliquando tamen vtriqz meli-
us est iuris ptē relinquere q̄
sui occasione animas perdere
quia pace nil melius est. Vn-
de Prosper libro Epigrama-
tum. Moribus in sanctis pulch
ra est concordia pacis. Sper-
nuntur mundi prelia pace dei
Et lucanus libro primo. Heu
miseri qui bella gerūt. Et sub-
dit. Impia eternam ruperunt
secula pacē. Et idem lucanus
li. ij. Minimas rerum discor-
dia turbat pacem sūma tenēt
Et libro decimo. Nulla fides
pietasqz viris qui castra secūnt̄
Venalesqz manus ibi fas vbi
maxima merces. Quia scz plu
res armigeri omne illud repu-
tāt eis licitū qd̄ est lucribundꝫ
Absit igitur discordia queqz a
nobis. quia teste Cathone. Ira
odium generat concordia nu-
trit amorem. Et Prudencius
Pax plenū virtutis opus pax
summa laboris. Pax belli ex-
acti p̄ciūqz piculi. Nil placitū
ē sñ pace deo nc munus ad aā

Et subdit. omnia perpetiē paci/
ens atq; omia credit. Nunqd
lesa dolet cuncta offēsaula do
nat. Ex quibo appar; q̄ vir sa
piens et vir paciens est pacifi/
cus. Viri autē pacifici mucra deo
placent. litigatoꝝ autē nunq̄

De vero ⁊ ficto amore C. p.j

Dilectio ficta ⁊ vel decipe/
re querit ⁊ aut saltem
obsequii non intendit.
Quodcunq; tamen fuerit fic/
tus amor. p dicione suspectus
est. Absit igit talis. Sed verus
amor assistat. Quia singula ve
rus amor iugit. Offensas mu/
tuas cauet. obsequia quoq; m/
pendere facit. Unde virgilius ī
bucolicis. Omnia vincit amor
et nos cedamus amori. Et idē
virgilius de amore loquens li.
iiij. Eneidos ait. Improbe nō
mortalia pectora cogis. Et Oui
dius in epistol. sues est soliciti
plena timoris amor. Credula
res amor est. auribus interdū
voces captamus. Nempe qui a
mat. sollicite placet. et nocere
timet. protegere etiam querit.
Unde Ouidius li. sine titulo.
Felix qui quod amat. defendē
audz. quod nō amor iprobo au
det. vt ponit Ouidius li. de fa/
stis. Pauci verūtū amaē bn sci
ūt. raruſq; verus repit amor. q̄
maz amare. ⁊ sapē. vix a deo dce
di. Et ex proū. sapiētū colligi.
Plures ergo ideo se amāt q̄a
ptium ex amore speraut. tales
autē non hominē. sed eius mu/
nus diligūt. quia vt ponit Oui
dius li. pallegato de fastis. Nō
q̄ut ptium vitā qui debet amai
Et p sper li. epigmatū. Ancipi/
tis vite quinis supare labores.
Dilige quod semp vetus ama/
tor habz. quia scz homo debz cō
tentari de eo. qd amicus habet
nec debet ptermittu amor. si mu
nerū copia deficit. Unde teste sy/
donio in suis epistol. li. v. Per
fecta dilectio non tantū debet
recolere quod officiorum solut
q̄ meruisse quid debeat q̄a scz
pfecta dilectio beneficioꝝ q̄ti/
tatē non cernit sed voluntate cō
tentat. Nam teste Matheo in
thobia. Gracia dum nubit na
ture tunc fructus amoris ple/
nior est. Nullus eīm amor meli
or. q̄ ille cuius tadiū non est cu
piditas. sed gracia. que vtiuā in
ꝓpo terminetur. Unde Seduli/
us. Forcia vincula dedit pecca/
ti seua potestas. Dulcis amor
ꝓpi. forcia vincula dedit. Sed
paudubio quāq̄ teste pho om
nia bonum appetāt. plurimorū
tū iest nō in ꝓpo. ⁊ vicijs amo
Nam in q̄bo nutriti hec dili/
gūt oēs si habeant. igi mali
qd diligūt abutunt amato. si
autē careant tūc vicioꝝ flāma
grandiori estuat amore. Unde
et qui pauperes quandoq; sūt
absencia bona audius cupiūt

Nota digna

Et qui venereis actibo impoſte/
rū comq̃nari expectant/ferucci/
ori amore licet prauo anhelāt
Vnde Ouidius li. iij. de arte a/
mandi. Mora ſemper amantes
incitat Et li. iiij. methamorph̄
Tēpe creuit amor/q̃ magis te
git ipe. Namq; tectus magis
eſtuat ignis ait. Et idem li. vi.
Nec cupiunt incluſas pectore
flāmas Iſte ē mūdanor amor
qui non clareſcē/ſed pallē facit
Iuxta illud. Ouidij primo de
arte amandi. Palleat omnis
amans/hic eſt color aptus amā
ti. Vtinam a cordibo iſte rece
dat amor/non ſolum allicit/ſed
inficit. Primo placet/tādem di
ſplicet/Magno labore vendica
Et cum exiguo gaudio poſſidē
Talis eſt enim oīm terrenorū
amor. Quorū quanto quis ma
ior fit poſſeſſor/tāto ingit minu
itur amor. Diſcat igit fidelis
bona ſpiritualia vere adamare
In quibo dum ſperant et non
habent Eſt plenitudo deſiderio
rū Et cum poſſidēt ē amplitudo
gaudiorū. Rurſus diſcant ho/
mines mutuo ſe amare ſcz in p̄o
Alias eim amor cito deperit. Ex
perimur eim tot in ſeculo p̄dicē
ſe amicos/Inter q̃s ſola fictio ē
Quia eorū amor nō in p̄po ſed
in vanitate eſt. Amor autē va/
nus/ſemp eſt fictus/et more va
nitatis mor decidere ſolet. Hoc
eim amore liberi plures ſuos di
ligunt pntes. quor morte fictis
lacrimis plangunt/ſed vitā eo
rum diuturnor ē non cupiunt
De quibo Señ ad lucillū epi.
lxiij. Quis autem ferat hos/qui
negligentiſſime cū amicos ha/
beant miſerāe lugēt/nec amāt
quempiā niſi pdiderūt. Ideoq;
tunc effuſius merent/ne dubiū
ſit an amauerūt. De ipſorū la
crima mq̃t Tullius. Nichil la
crima cicius areſcit. Et Iuue/
nal li. v. Maiore tumultu plā
gunt mimi quā funera; fingit
In occaſū ſūmam deducere ve/
ſtē Contentus vexare oculos hu
more coacto. Hor aut lacrimis
amiſſa pecunia/veris. Itaq; ta
les amici non diligunt/ſed dili
gē fingunt. nec lugent p ami/
co ſed pro dampno flere viden
tur dolore. ſed hoc faciunt volū
tario more. Vnde Ouidius li/
bro ſecundo de remedijs. Vt fle
rent oculos erudiere ſuos. Et
Galtherus in alexandreydos
libro ſexto. Leuiter veniunt/le/
uiterq; recedūt ſcilicet lacrime/
Et ſubdit. Inpendunt lacri/
mas miſeris arcentibus illis
quia ſcilicet tales ſeipſos arcēt
et cogunt vt fleant. Vtinam
tales ſeipſos primitus flerent
eo q̃ fingunt quod minime ha
bent. Vnde Horacius in poetria
Si me vis flere dolendum eſt
primum ipſe tibi. Triſticia me
ſtum vultum verba docent.

Nam hmōi plorātores stultis
feminis dō pātur. Unde Catho
Femina dum plorat | hominem
fūpare laborat. Audiuimus igi
tur eorū reprobandy amorē | q̄ //
rū fletus pro amicis ficti sūt | et
apparentes Sed eorum etiā re
pbandus est amor | quoꝝ ficta
sunt gaudia | de quibo Tibulli.
Heu q̄ difficile est ymitari gau
dia falsa. Difficile est fingē tri
sti mēti iocū. Non bñ mēdaci
tisus oponit ore Non bene sol //
licitus ebria verba sonant. Vñ
Sydonius ī epist o⁹. li v. q̄si in
quit quidam barbarismus est
moꝝ hmo iocūdus et aīus af //
flictus. Et Tullius ꝓmo de of
ficijs. Turpe est valdeq; vicio //
sū in re seuera delicatū ferre ser //
mō; Que oīa faciūt ficti aīci | m
q̄bo nulla est veritas | ꝯ falsitas.

De adulatōe q̄ ē ficta aīcitia

Adulatō veritati Capiij
inimica ē | et oīs adula
tor verbo vel nutu men //
titur Ideo veteres sapientes nō
solū adulari | sed eciā adulatores
nuncupari timuerūt. Unde tul.
in rethorica secunda. Nolo esse
laudator | ne videar esse adula
tor. Et Socrates. Presentē mi //
nime laudari decet | Nam adu
lator | est dyabolus blādus | q̄ sy
reue mortifere oparur | Nā blā
ditur auribo | et mēritū q̄rit | Vñ
Seneca li. viij. de naturalibus
q̄stiombo. Adulatoribus latus
ne prebeas. | sunt enim artifices ad
captandos sapiores Hoc enim ha
bent adulacōm blandicie | q̄ cū
reiciuntur placent | et ad id iam
demencie venimus | vt qui parte
adulatur ꝓ maligno fit. Ipse
tamen Seneca adulari respue //
bat | ipso dicente li. ij. de clemē
cia. Malo inquit veris offende
re | q̄ adulando placere. Quaro
enim hec simul oringunt | vt eadē
vox sit dulcis et solida. Teste
ipso Seneca in declamationi //
bus libro iij. Cui igitur sapi //
ens est | adulatoribus minime
credat. Fictis enim sermombo
venātur hommes | sicut p̄ textu
pabuli hamo capiuntur pisces
Unde Petronius. Adulatores
ficti | cū cenas diuitū captāt | nich
il prius vel posterius meditant
| q̄ id qd̄ gtissimū auditoribus
putāt fore | Vñ Sydonius li. iij
Spectator epulaꝝ laudabilem
pferr sentenciā | non de bene vi
uente | sed de bene pascente. Ta
les enim cum aliquid volūt | pus
laudāt | postea postulāt. Vñ Var
ro in suis sentencijs. Adulatio
nis species est cum laus postu //
lationem precedit. O vtinam
tales ficti adulatores non essent |
Nam errores in principibo ge
nerāt | suoq; veneno | suauī aspi //
dis more | morsi dormitando co //
gunt. Habet enim suum ven //
num oratio blanda | quo vene //
no pasci dyogenes recusauit.

Vnde narrat Vale. maxi. quod dyo
geni olea lauati aristippus dixit
Si dionisio adulari velles ita
non esses. Cui dyogenes Si tu
ita esse velles dionisio adulari
non curares. Rursus philosophus quidam
dictus Speusippus qui fuit ne
pos platonis. Ex sorore adula
tores contempsisse loquitur Vnde cui
dam adulanti ita dicebat Nichil
inquit proficis cum te intelligam.
Et merito quoniam teste prudencio
latitat lupus ore cruento. Iacte
ollam mentitus ouem sub uellere molli
Nempe quicquid adulatores dicant de
cipere nichilominus semper intendunt
quorum impia verbositas in pec
catis detinet multos. Vnde pro
sper li. epygramatum. Lingua
assentatrix vicium peccatis acce
uat. Et delectatum crimen laude
ligat viam. Mirum igitur. cur sapi
ens talibus mendaciis credat
Sed mirabilius si quis ex lau
de sue turpitudinis gloriam acci
piat. Quod faciunt hii qui ex
peccatis gloriantur De quibus propheta.
Quid gloriaris in malicia qui
potens est iniquitate. Horum enim
gloria nimis vana est Bonus
igitur si fueris ne pro mercede ad
ulatorum mendacia suscipias Si
autem peccaueris ve tibi si adula
tori credideris. Absit ergo Vt
alieno sermoni plus quam tue con
sciencie credas. Dicente kathone
plus aliis de te quam tu tibi cre
dere noli. Cuiuscumque igitur gra
dus extiteris adulatorem respu
as. Vnde Tulli. li. de quatuor virtu
tibus. Tam tibi inquit triste sit lau
dari a turpibus quam vt lauderis
ob turpia. Difficilimum tamen
opus continencie est assentaciones
adulatorum repellere Quorum sermo
nes animi quadam voluntate re
soluunt Nullius per assentacionem
amiciciam merearis. nec aliud tuam
optinere sinas. Et subdit non
acerba. sed blandia verba time
as Hiis tamen diebus adulato
res promouentur. Licet Pollicia
tus li. iii. c. x. Dicat quod omnis
adulator virtutis inimicus est Se
quelam habet et tamen fraudem
et prodicionem semper intendit. Cur
igitur diliguntur tales et veraces
odio habentur. Vtinam adulato
ris consorcia tamquam venenosa vitarentur
exemplo vlixis de quo refert Se
neca epistola liiii. Quod claudebat
aures sirenibus Quibus adulato
res intelliguntur Ideo idem Sene
ca epistola xlv. Venit ad me pro ami
co blandus inimicus scilicet adula
tor. Adulacio autem ipsum sic insti
tuat Vt dicit idem seneca epistola lxii
Quo igitur abiit magnatum sapi
encia Vocibus enim adulatorum in
fatuati sunt. Si autem sapientes
existerent adulatorum oleo non in
pinguerentur. Vnde propheta Oleum
inquit peccatorum non impinguat
caput meum. Super quo verbo
dicit augusti. lingua inquit adu
latoris alligat homines in peccatis

Quamobrem. Policratus li. iij. c. xiij. loquens Augusto dicebat Si inquit deceptores istos id est adulatores extermiaueris deos te precellere non putabis. nam adulatores suis mendacijs homines mortales deificant. Hij sunt enim scorpiones facie blandientes cauda percutientes vt inquit Jhero. epistola lxxxiiij. Absit igitur Ezech. iiij. c. merito posse dici. Cum scorpionibus inquit habitas. super quo verbo Greg. ome. ix. Adulator inquit tamquam scorpio palpando incedit sed cauda ferit Et sicut apis mel in ore gerit sed pungere querit. Et idem Greg. moralium iiij. Adulatores inquit lactant illos quos laudant. Sed attende quid sapiens proverbiis dicat. Si te inquit lactauerint peccatores ne acquiescas eis. Unde ysaie iij. Popule meus qui te beatum dicunt te seducunt. super quo Hieroni. Adulatores inquit sunt hostes et scintille dyaboli propinant pocula mortis. Quapropter Alexander neque li. de naturis rerum adulacionem vocat venenum melle mixtum. Hij tamen sermonibus placent quia blandicias licet mendosas exhibent.

¶ De hospitalitate seruanda Capitulum xiiij.

Caritas exigit vt fratrem proximum in hospicio suscipiamus Nam abraham hospitalitatis amator extitit. Unde tres angelos quos credebat homines benigne suscipiens refecit Quamobrem meritis quam plurimis apud deum claruit. Attendamus enim quod eciam animalia irracionabilia hospitalitatem habent prout ait Ambrosius in suo exameron Omelya v. Discant inquit homines hospitalia seruare iura et ex auibus cognoscant quid hospitalitatis sit deferendus que obsequia deputanda quibus scilicet hospitibus cornices pericula sua negare non soleant Unde idem narrat qualiter cornices ciconias sibi inimicas in hospicio recipiunt. Et ideo xpristianis loquens Ambrosius dicit. Nos inquit hospitibus ianuas claudimus quibus aues animas suas conferunt. Insuper narrat Pollicratus libro octauo c. xiij. quod infideles eciam proprios inimicos consueuerunt in hospicio suscipere Unde apud eos lex habetur quod qui suo hospiti negabat hospicium eciam vsque ad quartum diem infamis erat Esto eciam quod esset hostis regionis vel ciuitatis. Si tamen vltra dies quatuor hospitem quis tenebat crimen incurrebat. Si tamen hospes inimicus erat. Ceterum li. vij Ecclesie historie c. xxviij. narratur quomodo sacerdos qui erat custos ydolorum et inimicus religionis xpiane Nichiloinus Gregorium episcopum gratis suscepit. Cum tamen Gregorius

ab eo recessisset. Tunc sacer-
dos ille more solito ad ydolum
suum ibat vt responsa ab ipso
haberet. Sed cum nichil respō-
deret sacerdos multiplicabat vic
timas. nec tamen ꝓderat quia
ydolū semp tacebat. Accidit tñ
vt de nocte sibi demon reuela-
ret q̄lit gregorius eps ipsū de
templo eiecerat nec ingredi au
debat nisi gregorius eū licenci
aret. Sed tunc sacerdos ille ad
gregoriū accessit supplicans vt
ꝓpter hospitalitatē dampnū nō
incurrat. Petebat igit vt ydo-
lū suū loq̄ret sicut ꝑus. Et tūc
gregorius epistolā in hec verba
scripsit appollini scilicz dyabolo
Permitto inq̄t tibi ad locū tu
um redire ⁊ agere que ꝯsueuisti
Quā epistolaz detulit sacerdos
ille. Et tunc ydolū mediante de
mone sicut ꝑus loquebat sibi
Quod videns sacerdos cogita-
uit qm̄ gregorius suo ydolo for
cior erat atqz impabat. Sic lic-
tis igit ydolis ad gregoriū cu-
currit et baptizatus ī fide tm̄ ꝓ
fecit q̄ ī episcopatu sibi succedē
meruit. Ecce q̄ bona hospitali-
tas q̄ hospiti salutem mīstrauit
Quapropt tullius li. ij. de bñfi
cijs c. xx. Recte inq̄t laudāda
est hospitalitas q̄a valde est de
cor domū hoīm patere homībꝫ
Vnde nārat ibidē de quodā qui
symon dicebat q̄ hospitalitatē
maxīe amauit et suis subditis

impauit vt hospitibꝫ de omībꝫ
ꝓuiderēt. Et Greg. li. ij. omel.
iij. dicit q̄ nō solū hospites sūt
inuitādi sz trahendi. Vnde Cas
sianus li. v. collacōm narrat de
quodam qui ꝑq̄nqz dies hospi
tes non habuissz tunc refectiōz
suā differebat et in sabbato ad
ecclesiā ꝑgens an essent aliq̄
pegrini diligenter inq̄rebat et
pietate motus humana hospiti
ꝓuidebat. Ideo scda petri iiij.
dicit. Hospitales inuicē sñ mur
muracōe. Vnde Sen̄ li. iiij de be
neficijs c. xxviij. de quodā mili
te narrat qui cū benigne fuisset
susceptus in hospicio cuiusdā se
mine triginta diebꝫ tunc reces-
sit dicens. Faciam tibi graciaz
si me cōtingat videre dominum
meū. Cum igit venissz ad phi-
lippū regē macedonū pecijt sibi
dari ꝑdia sui hospitis que sibi
placuerant et suū hospitē expu
lit. Cumqz regi narrata fuisset
militis ingratitudo ꝑdia iussit
restitui priori possessori scz hospi
ti. Amāda est igit hospitalitas
que tanta beneficia confert. Vn
de Augus. epistola lxxvij. Oēs
inquit sunt recipiendi ne boni
excludantur :.

¶ Sequunt capitula de tercio
tractatu scdi libri De vera
iusticia Capitulū primū.

Iusticiā si fieri q̄ petit iu
sticie dz aātor fore vt scz
vnicuiqz qd suū ē tēddz